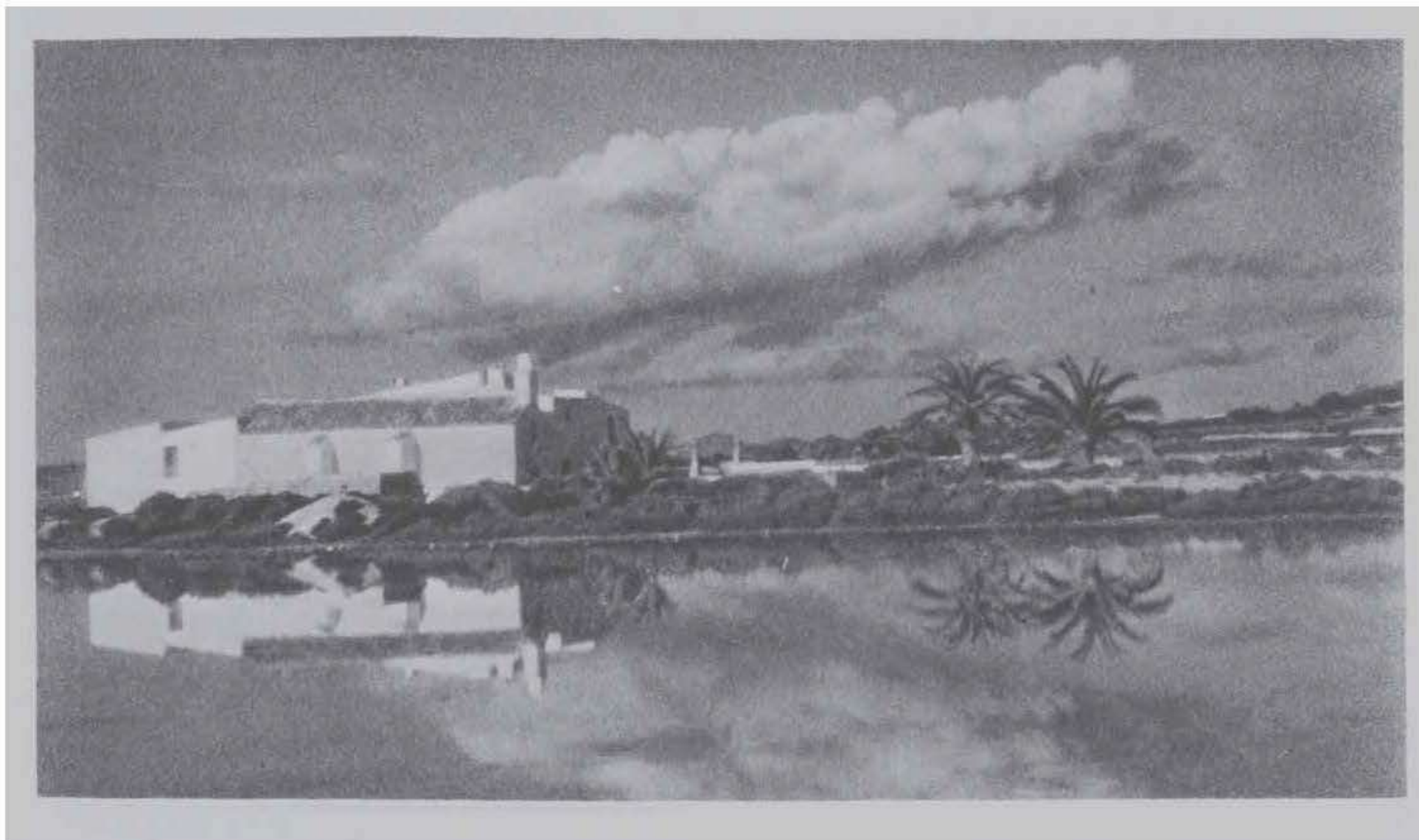

**Pla Especial de Protecció de
Patrimoni de l'Esglesia de Sant
Francesc de S'Estany.**

Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, Eivissa.
Stefano Cortellaro, arquitecte
Febrer 2022

Adreça de validació:
<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>
CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

MEMÒRIA

DADES BASIQUES

ANÀLISI URBANÍSTIC-TERRITORIAL

TOPOGRAFIA
CONSTRUCCIÓ DEL TERRITORI
COLONITZACIÓ DEL TERRITORI
UNITATS DE PAISATGE, VISUALS

ANÀLISI HISTORIC

RELACIÓ DE DADES HISTÒRIQUES
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

NORMATIVA

Títol primer. Disposicions generals

Art. 1. Àmbit territorial
Art. 2. Objecte i motiu del Pla
Art. 3. Vigència del Pla
Art. 4. Vinculació de les determinacions del Pla
Art. 5. Interpretació
Art. 6. Marc legal del Pla
Art. 7. Documents del Pla

Títol segon. Ordenances

Art. 8. Classificació del sol
Art. 9. Qualificació del sol
Article 10 Paràmetres urbanístics
Article 11 Topogràfic
Article 12 Alineacions i rasants

CAPÍTOL PRIMER: SÒL URBÀ.

Zona de Casc Antic CA-SF

Article 13 Tipus d'ordenació.
Article 14 Protecció
Article 15 Condicions d'edificació.
Article 16 Condicions d'altura
Article 17 Condicions d'ús
Article 18. Condicions d'ambient.
Article 19. Condicions estètiques.
Article 20 Conservació i restauració
Article 21 Elements disconformes
Article 22 Estudi Històric Artístic
Article 23 Murs
Article 24 Instal·lacions bàsiques
Article 25 Instal·lacions d'aire condicionat
Article 26 Espais lliures privats

CAPÍTOL SEGON: SÒL RÚSTIC

Article 27 Qualificació

CAPÍTOL TERCER: PROTECCIÓ DELS ELEMENTS PATRIMONIALS I DEL PAISATGE

Conjunts i edificis protegits.

Article 28 Objectius
Article 29 Edificis protegits

Normes d'aplicació als edificis protegits

Article 30 Edificis protegits
Article 31 Categories de protecció
Article 32 Actuacions permeses segons el grau de protecció de l'edifici.
Article 32.1 Categoria A i B
Article 32.2 Categoria C i D
Article 33 Condicions d'adaptació de les façanes, de la configuració exterior i dels espais lliures exteriors quan presentin elements pertorbadors.
Article 34 Estudi Històric Artístic.
Article 35 Intervencions en l'edificació.
Article 35.1 Conservació.
Article 35.2 Restauració.
Article 35.3 Rehabilitació.
Article 35.4 Ampliació.
Article 35.5 Demolició parcial.
Article 35.6 Nova planta.
Article 36 Regulació de les actuacions obligatòries en edificis protegits.
Article 36.1 Conservació i adequació dels edificis.
Article 36.2 Condicions de seguretat:
Article 36.3 Condicions de salubritat:
Article 36.4 Condicions de ornat:
Article 37 Col·laboració municipal en la conservació dels immobles:
Article 38 Obligació dels propietaris d'adequació de les edificacions afectades per la normativa de protecció:
Article 39 Regulació de les actuacions excloses en edificis protegits.
Article 40 Règim de sancions.
Article 41 Supòsits de declaració de ruïna:
Article 42 Sancions en cas d'enderrocament d'edificis protegits:
Article 43 Denominacions dels projectes d'obres.
Article 44 Documentació dels projectes d'actuacions en els edificis protegits exigible per a la concessió de llicència.
Article 44.1. Documentació general per a tots els tipus d'actuacions.
Article 44.2 Documentació complementària per a totes les actuacions que afectin a façanes i altres elements exteriors.

PLÀNOLS

Plànols d'informació urbanística

IU01	Declaracions De Bic I Conjunt Històric Artístic
IU02	PTE Categories de sòl Rústic
IU03	NNSS Qualificació del sòl
IU04	PTE Àrees de protecció de riscos, Bics, Lics i Zepa

Plànols d'informació

I01	Àmbit de protecció del BIC, plànol territorial,	E 1:20.000
I02	Àmbit de protecció i classificació del sòl	E 1:5000
I03	Àmbit de protecció, foto aèria	E 1:5000
I04	Foto aèria històrica	S/E
I05	Àmbit de protecció, unitats de paisatge i visuals sobre el BIC	E 1:5000
I06	Reportatge fotogràfic, visuals sobre el BIC	
I07	Visuals sobre el BIC	E 1:5000
I08	Visuals sobre el BIC. Reportatge fotogràfic	
I09	Reportatge fotogràfic, bancals	
I10	Reportatge fotogràfic, salines	
I11	Àmbit de protecció, foto aèria	E 1:2500
I12	Alçades de l'edificació	E 1:2500
I13	Topogràfic	E 1:2500
I14	Pavimentació existent	E 1:2500
I15	Foto aèria de l'entorn de l'església	E 1:750
I16	Anàlisi del Nucli de Sant Francesc	E 1:750
I17	Entorn de l'església de Sant Francesc, reportatge fotogràfic	

Fitxes d'elements protegits

F00	Edificis i elements protegits	E 1:5000
F01a-1	Església de Sant Francesc (1)	
F01a-2	Església de Sant Francesc (2)	
F01a-3	Església de Sant Francesc (3)	
F01b-1	Cas Mossenyer (1)	
F01b-2	Cas Mossenyer (2)	
F01c	Can Salines	
F01d	Can Gregori	
F02-1	Can Masauet (1)	
F02-2	Can Masauet (2)	
F03	Can Masauet (nova)	
F04	Refugi N°2	
F05	Calçada de defensa	
F06	Vegetació	
F07	Via Crucis	
F08	Canal des Sagnador de sa Sal Rossa	
F09	Camí de sa Sal Rossa	
F10	Escultura homenatge als saliners	

DADES BASIQUES

Municipi i comarca: Sant Josep de Sa Talaia (Eivissa)

Promotor: Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia

Treball: Informació, diagnosi i planejament

Lloc: Nucli de Sant Francesc

Àmbit: 250 m. de radi respecte el centre geomètric de la nau principal de l'església de Sant Francesc (definit a la declaració de BIC)

Declaració: Bé d'Interès Cultural com a conjunt històric-artístic (Resolució de data 10 de maig de 1996; BOE núm. 138 de 7 de juny de 1996).

Planejament Vigent: Normes Subsidiàries de planejament aprovades 22/04/1986 TR Normes Subsidiàries de planejament aprovades 03/03/1995

Extensió: 19,62 ha; equivalent a 196.250 m2

Equip Redactor:

Stefano Cortellaro, arquitecte

Col·laboradors:

Antoni Ferrer Abárzuza, historiador

Lara Ferrer Gómez, arquitecta

Sergio Parra Cortinas, arquitecte

Eivissa, febrer 2022

Stefano Cortellaro, arquitecte

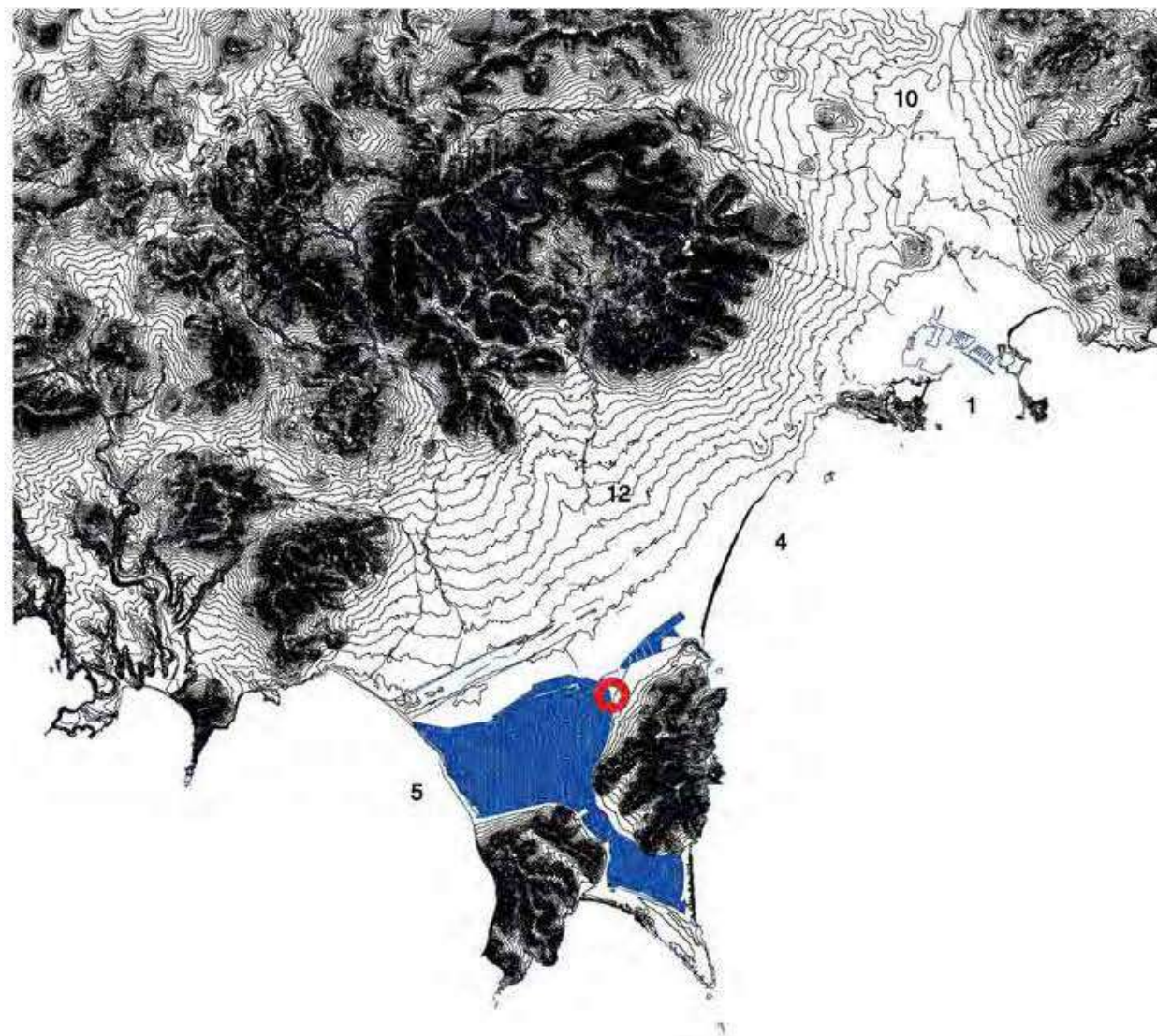
ANÀLISI URBANÍSTIC-TERRITORIAL

TOPOGRAFIA

L'església de Sant Francesc de S'Estanty se situa en una zona plana d'Es Pla de Ses Salines, espai que continua en És Pla de Sant Jordi.

L'entorn de l'Església està constituït pels estanys de les Salines, situats a sud i a oest, pel pla a nord i pels pujols d'Es Corb Marí i de la Sal Rossa a est i nord-oest.

L'església es troba en un punt de gran visibilitat des de l'entorn, constituït per terreny pla i delimitat a est pels vessants que delimiten el Pla de Ses Salines de la costa i del nucli de Sa Revista.

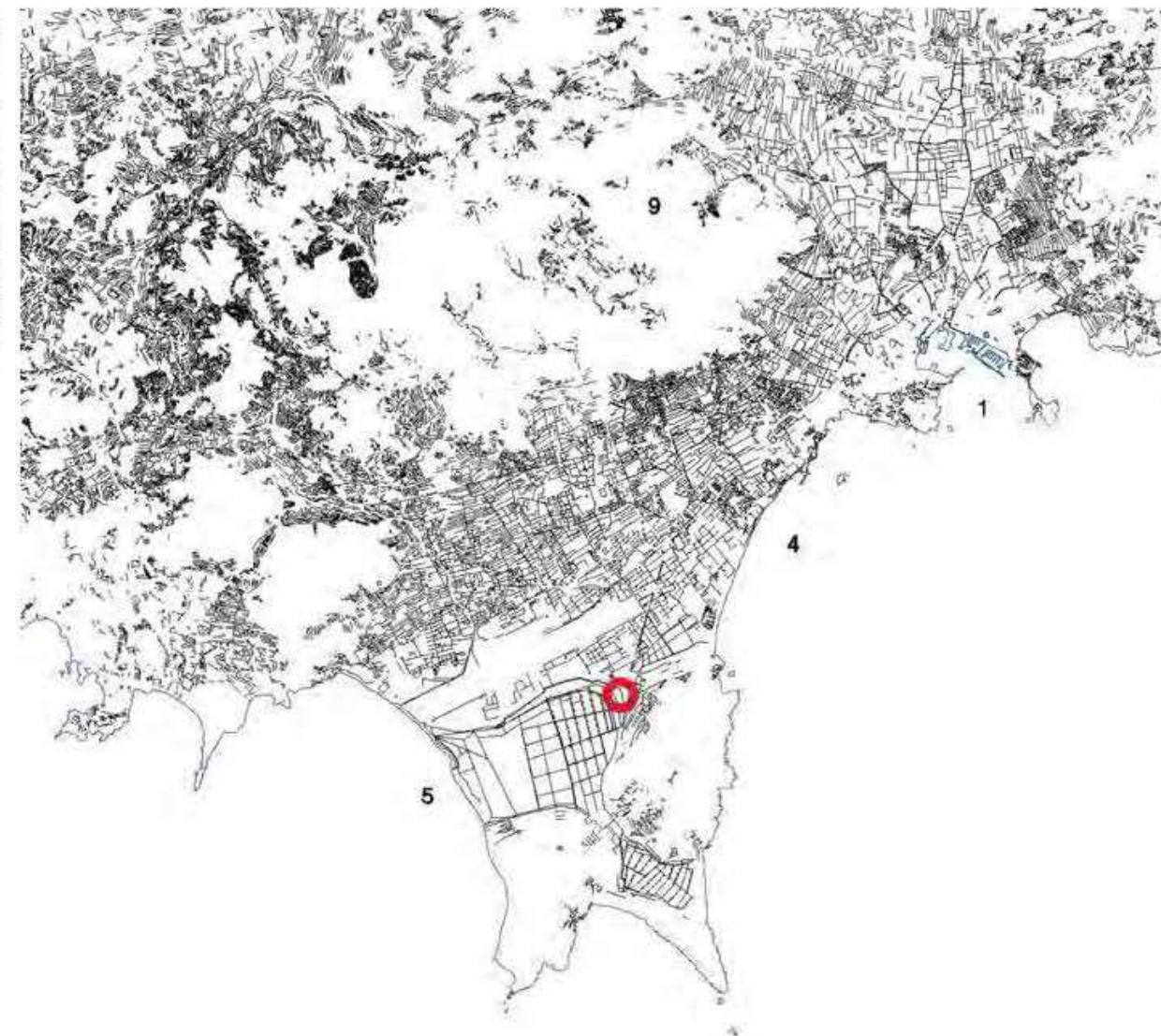

CONSTRUCCIÓ DEL TERRITORI

Com gran part del paisatge insular, es Pla de Ses Salines és un paisatge antropitzat.

El present Pla de Protecció de Patrimoni ha individuat diverses unitats de paisatge, segons la situació topogràfica. Els vessants dels pujols de Sa Sal Rossa i d'Es Corb Marí, situats entre el bosc superior i les zones planes subjectes a inundacions i afectades per la salinitat de les salines, eren els terrenys agrícoles dels habitatges rurals de la zona.

El paisatge d'Es Pla està dominat per la presència de les Salines, situades en l'extrem sud, que constitueixen una intervenció a gran escala sobre el paisatge.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, febrer 2022, Stefano Contellaro, Arquitecte

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

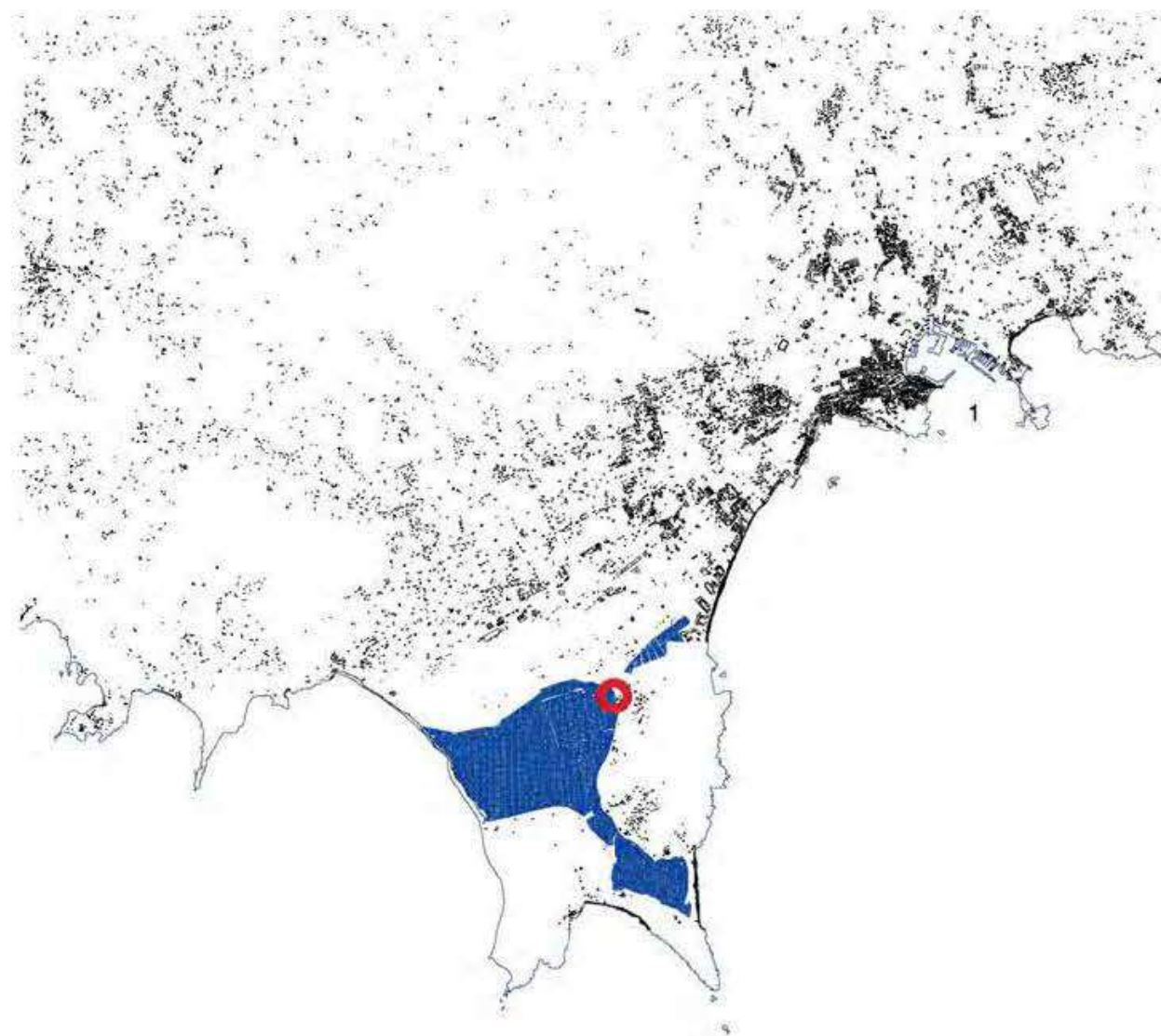
CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

COLONITZACIÓ DEL TERRITORI

A finals de 1700, època de creixement demogràfic i d'impuls de l'agricultura, cada Quartó es va dividir en diferents Parròquies rurals, amb l'objectiu d'imposar un major control per part de l'ordre urbà sobre la població rural, i es van construir les esglésies parroquials i la xarxa de carreteres que les comunica amb la capital.

L'església de Sant Francesc se situa en el límit amb les salines i en el punt de confluència dels principals eixos visuals i topogràfics del seu entorn, marcats en aquest cas per la carretera de Sa Canal, pel camí que puja cap a les cases del Puig de Sa Sal Rossa i per l'antic via crucis. L'església doncs, dintre del paisatge pla que l'envolta, era el punt de referència visual per a la població de l'entorn i per als treballadors de les salines.

Una de les prioritats d'aquest Pla Especial de Protecció ha estat doncs reconèixer, valorar i protegir algunes visuals tradicionals vinculades a la relació entre l'església i el seu entorn.

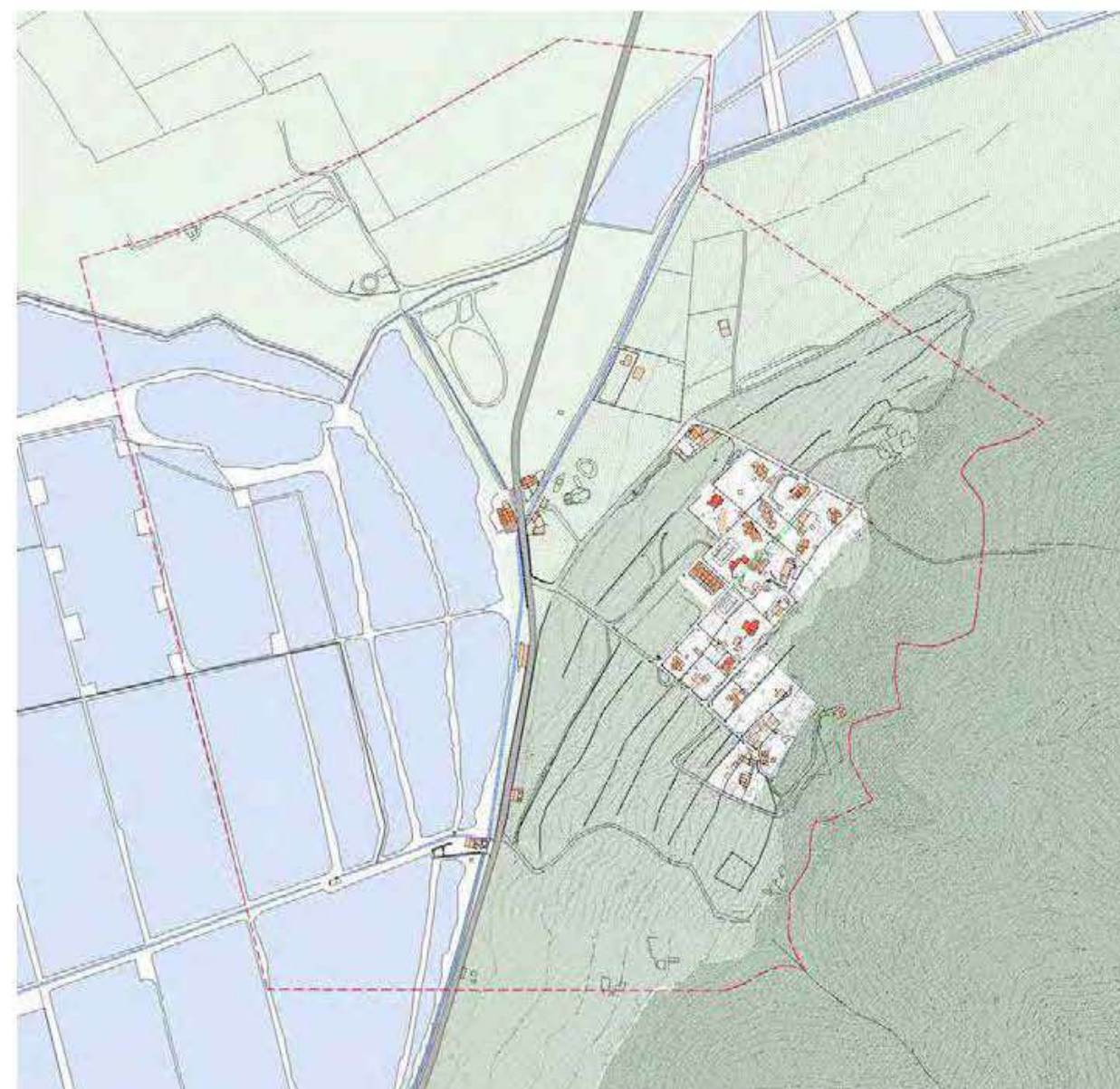

UNITATS DE PAISATGE, VISUALS

El present Pla Especial, dintre del sòl rústic qualificat per el PTE com a sòl Rústic Protegit: Àrees Naturals d'Especial Interès d'Alt Nivell de Protecció SRP-AANP, estableix les següents unitats de paisatge, vinculades a l'estructura tradicional de construcció del territori: àrees forestals, àrees abancalades de cultiu, àrees planes de cultiu, maresmes, salines.

Les esglésies de Sa Revista i de Sant Francesc formen part indissoluble del paisatge de les Salines, tant a nivell històric, com paisatgístic i cultural.

El Pla detecta algunes àrees deteriorades i la presència de diferents elements disconformes als edificis protegits. Per aquesta raó proposa les corresponents mesures correctores que afecten tant l'espai lliure com les edificacions protegides situades al voltant de l'Església.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc. Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, febrer 2022, Stefano Contellaro, Arquitecte.

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTALS SOBRE EL CONJUNT HISTÒRIC DE
SANT FRANCESC DE S'ESTANY
(Sant Josep, Eivissa)

Antoni Ferrer Abárzuza

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Esglesia de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortellaro, Arquitecte

LLISTAT CRONOLÒGIC DE DADES HISTÒRIQUES SOBRE EL CONJUNT HISTÒRIC DE SANT FRANCESC DE S'ESTANY
(Sant Josep, Eivissa)

1663. Biblioteca particular de la família Fajarnés Ribas, Reials ordinacions de la Universitat d'Eivissa (1663), editat per Torres Torres, M. 1993 *La llengua catalana a Eivissa al segle XVII*, f. 14. 421 (també f. 40, p. 466):

"Jurament del guardià de la sal. Vós, magnific T., guardià de la sal, ara novament exit a dit offisc... jurau i prometeu... que exigireu del dret vulgarment dit de la aygua, convertireu en los usos que per dites ordinacions està ordenat, ço és en conservació y reparo de la torre del Carregador, Pont y Quartés..."

Com pot llegir-se, el guardià de la sal (un càrrec o ofici universal de la Universitat d'Eivissa) tenia l'obligació de conservació dels edificis de les salines. Entre ell s'esmenten la torre del Carregador, avui de la Sal Rossa, el Pont, que es refereix probablement al moll del Carregador, i els quarters. Entre aquests genèrics quarters pot estar la posteriorment coneguda com casa de les Salines (1711) o de la Bandera (1822).

1711. Servicio Histórico Militar (Madrid) "Mappa de la isla de Formentera y parte de la de Yviza, 1711" (OM 15-22, Hoja nº 1), 285x270 mm. Descrit per Tur de Montis y Aiguavives, J. 1984 *Cartografía histórica de Ibiza y Formentera (islas Pitiusas)*, p. 80-86.

1711-1715. Biblioteca de Catalunya (ms. 21), Jaime Cirer Pons c.1801 *Tratado de las Reales Salinas de Yviza y Formentera* (Ferrer Abázuza, 1999: 59), afirma que en temps que les Salines estigueren llogades a J. B. Visconti (1711-1715) es pagava un sou a un guardià que tenia cura de la "casa de dichas Salinas":

"A un guarda que cuidaba de la conservación y aseo de la casa de dichas Salinas, le señaló de sueldo 5 pesos al año y le subministraba a más todo el trigo que necesitaba para el consumo de su casa, que valía en aquel año que era el de 1711, 7 reales, 18 maravedís vellón la quartera."

El manuscrit conservat al Museo Naval (Madrid) conté idèntica informació i afegeix que en aquella casa es feia menjar per al jutge conservador, l'escrivà, l'alguatir, el sobrestant i cinc experts en les visites que feien als estanys. (Museo Naval, *Salinas de las islas de Yviza y Formentera*, f. 22v-23v, transcripció inèdita d'A. Ferrer, M. Frontera i A. Tur):

"Juez conservador, escribano, alguacil, sobrestante, cinco espertos y visitas que éstos hacían a los estanques.

Así mismo, pagaba Visconti 80 pesos al año a un juez conservador nombrado para las salinas, 44 cuarteras de trigo a un escribano, 60 pesos al alguacil y 200 a un sobrestante que asistía en dichas salinas con la obligación de llevar la cuenta y razón de los modines de sal que se embarcaban, embarcaciones y guías en que se hacía el cargamento, pagando asimismo a cinco espertos que concurrían a las visitas de las salinas 4 pesos al año a cada uno, siendo la incumbencia de estos para el ma-(f. 23) yor aumento de los estanques el hacerle tres visitas en cada año, a fin de reconocer el estado en que se hallaban de agua para proporcionarla en ellos según el tiempo, practicando Visconti el dar, a más de los 4 pesos que a éstos pagaba por razón de salario, 4 dols. en cada vez que hacían la visita, dándoles asimismo de comer en la casa de los estanques el día que la hacían.

Guardia de la casa de las salinas.

Para conservar esta casa, pagaba Visconti al guarda de los estanques que en ella vivía 100 libras moneda de Yviza cada año, que hacían y ha-(f. 23) cen de la moneda corriente de aquella isla 5 pesos, demás del trigo que necesitaba para su consumo, regulando cada cuartera al precio de diez libras del país."

1744 (novembre 22). Archivo General de Simancas MPD, 65, 105. "Plano croquis de las Reales Salinas de la Ysla de Yviza conforme se hallan oy, con el proyecto señalado en amarillo, con las calçadas y murallas que precisamente se necesitan para ponerlas en estado de producir 95.000 modines de sal anuales en lugar de 10.000 más o menos que oy produce", Esteban de Parrón [o Pavón].

"C. Estanco Rojo".

"P. Casa y capilla de las Salinas". Representat gràficament per un rectangle amb un altre inscrit situat ocupant el seu angle SO. Sembla la mateixa configuració actual.

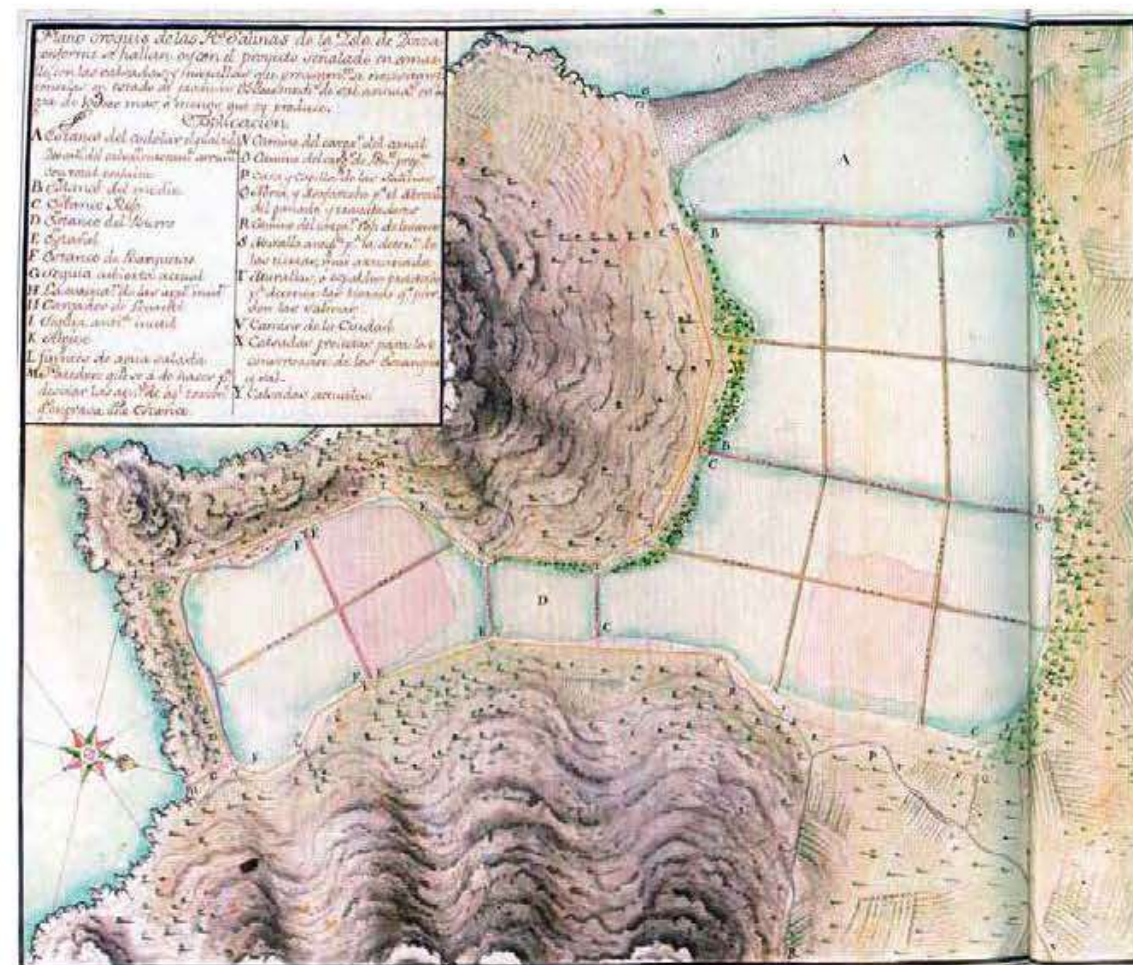
"Q. Noria y asafareche para el abrevado del ganado y los trabajadores." Representat gràficament per un cercle i un rectangle situats al cap del mur que va cap a la "Casa y capilla de las Salinas".

"R. Camino del Cargador Rojo de levante"

"S. Muralla antigua para la detención de las tierras, mui arruinada". "V. Camino de la Ciudad".

"Y. Calçadas actuales".

"K. Algive" (zona de la Revista).

1765. Servicio Geográfico del Ejército (Madrid), *Plano de la Ysla, villa y Real Fuerza de Yviza, dividida en cinco partes llamadas cuartos, levantado por Don Joseph García Martínez, capitán de Ynfanteria e Yngeniero ordinario de los Reales Exércitos del excentísimo señor Don Francisco Bucareli Ursua, comandante general de este Reyno, a petición de su Ayuntamiento, siendo su cabeza y comandante de dicha ysla el brigadier de los Reales Exércitos Conde de Croix, conuido en 12 de junio de 1765*. TUR DE MONTIS Y AIGUAVIVES, J. 1984 *Cartografía histórica de Ibiza y Formentera (Islas Pitiusas)*, CSIC, p. 113 i s.

Casa de las Salinas: en la ubicació de l'església de Sant Francesc. Està cartografiat com a dos construccions separades, una de planta amb tendència circular, situada al NO de l'altra, que és de forma més quadrangular.

Pozo del Escarabajo: al sud de la "Casa de las Salinas". Aquest pou no figura als *Llibres d'entreveniments* (Marí Cardona, 1981), a l'*Inventari d'arquitectura hidràulica de les Illes Pitiuses* (Serra Rodríguez, 2005), ni a l'EEIF.

Al N de la "Casa de las Salinas" hi ha tres símbols junts iguals als que J. García fa comunament servir per cartografiar els pous. És la sènia de l'Estany situa el plànol de 1744 i és esmentada en les Reials ordenacions de 1663 (Torres, 1993: 541), que estava al servei dels treballadors de les Salines en la finca (el 1663) de Gaspar Nicolau de Perot.

A l'E i SE hi ha quatre grups de construccions que sens dubte indiquen l'existència de tres cases pageses.

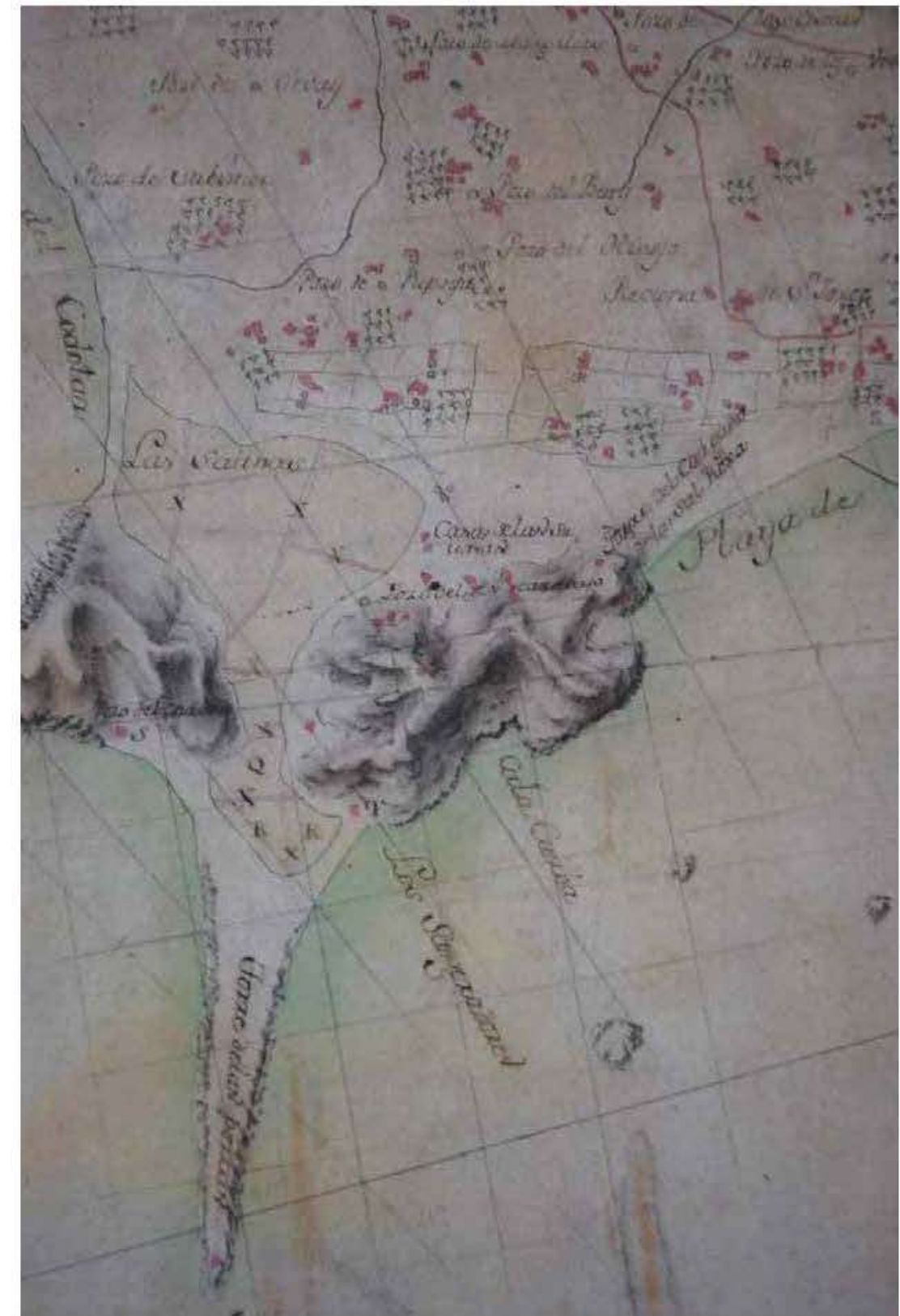
Més a l'E hi ha situada la "Torre del Cargador de la Sal Roxa" i signes cartogràfics d'un pou i de tres construccions.

A l'E del "Pozo del Escarabajo" hi ha símbols de tres construccions separades per poca distància unes de les altres.

A l'O de la "Casa de las Salinas" s'estén un sol estany delimitat al N i l'E per la vora amb la terra i per l'O i el S per dues "Calzadas para sacar la sal".

No hi ha cap camí cartografiat en aquesta zona. Tampoc no figuren els estanys posteriorment anomenats "Estany de la Sal Rossa" (Ribes, E. 1992 *Noms de l'loc*, p. 98).

A la Canal apareix cartografiada una construcció, assenyalada amb la lletra "S" però al qual correspon, a la cartel·la, la llegenda: "Cargador de la Canal". Al NE està situat el "Pozo del Carbón".

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortellaro, Arquitecte

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

1771. Data que figura tallada en l'escut borbònic d'Espanya que hi ha en la façana principal de l'església de Sant Francesc. És molt semblant al que hi ha a la façana de la casa de la salinera a la Canal.

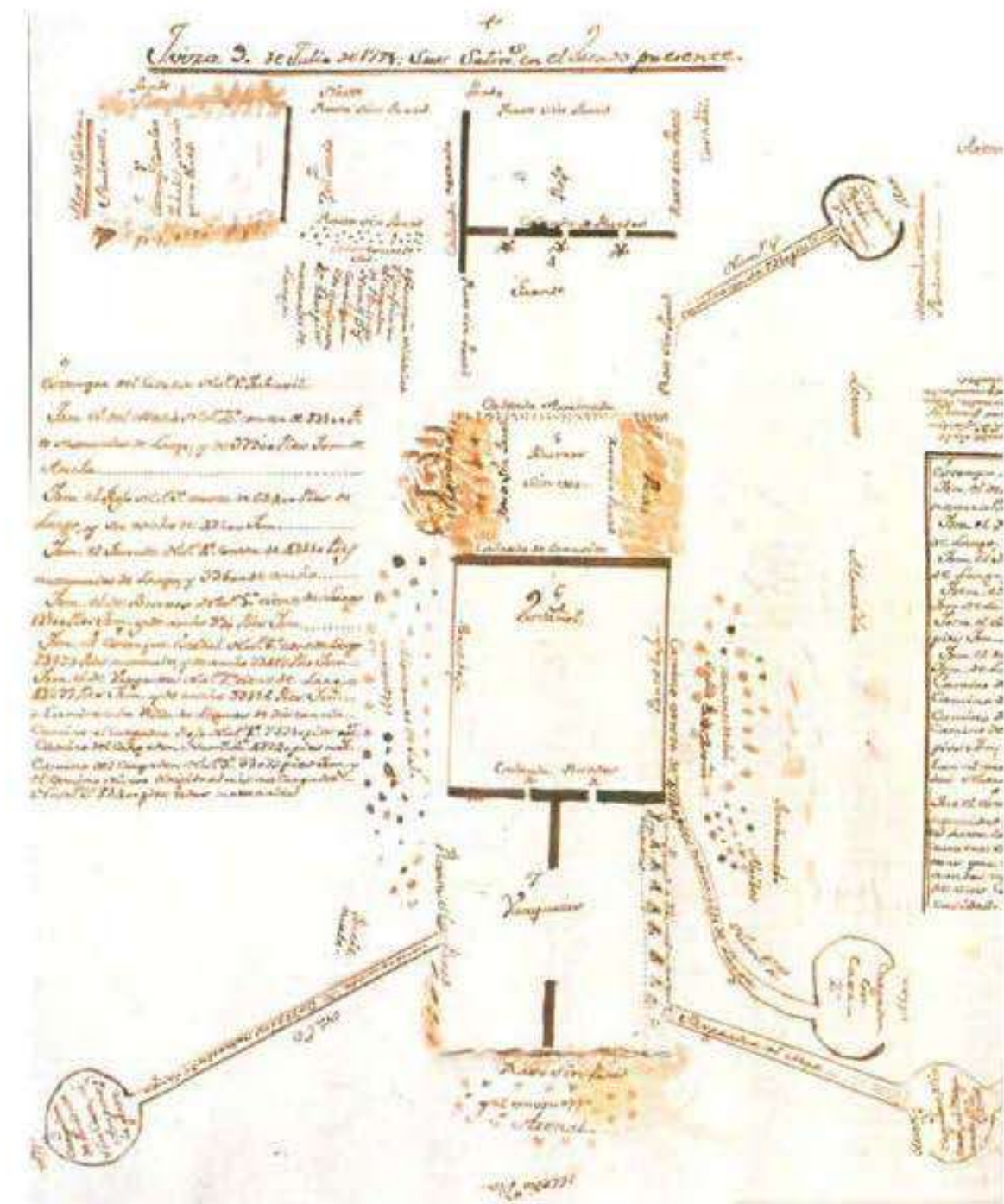
1774 (juliol 9). Archivo General de Simancas (AGS), MPD, 63, 16. Editat per Frontera, M. 2005 *Salines de Balears*, p. 188-189. Plànol esquemàtic de funcionament i estat de les Salines (A) i projecte de millores (B). A la zona de l'església de Sant Francesc posa:

"Casa Principal" (A i B) "Prado" (A i B)
 "Raso sin pared" (rodant l'estany Roig) (A)
 "Pared de 5 palmos de alto y 4 de ancho" (B) (de separació pel N del prat) "Ídem de 4 palmos de alto" (B) (per l'est)
 "Camino unido a la pared" (B) "Zanja del Taronger" (B) "Camino de Villa, 2 leguas" (B)
 "Camino consta de 7.310 pies de largo" (A) (camí de Sant Francesc a sa Sal Rossa) "1º Cargador Rojo con casa arruinada" (A i B)

A la zona de la Revista posa:

"Montones de sal sobre la montaña" (A) "Porcho nuevo" (A)
 "Algibes" (A)
 "Camino consta de 4.740 pies naturales de largo" (A) (camí al Cavallet) "Cargador con casa 2ª" (A) (del Cavallet)
 "Pared arruinada" (A) (entre la zona de la Revista i l'estany de Barquetes) "Fuentes" (A) (representades gràficament com a surgències d'aigua) "Sangrador al mar"
 "Mar, 3º cargador sin casa ni resguardo para la jente" (A)

Hi ha, a més, altres detalls com la ubicació dels llocs on s'instal·laven les rodes d'àleps per impulsar l'aigua. (A sota es reproduïx el plànol A):

1785 (gener 27). Biblioteca Nacional (Madrid) manuscrit núm. 5.905 (abans Q-339), 77 folis, 305x210 mm, enquadernat en pell amb ferros daurats. Editat per Demerson, J. 1980 *Ibiza y su primer obispo: D. Manuel Abad y Lasierra*, Madrid, p. 175-250, especialment p. 204:

“Oratorios en la Real Fábrica de las Salinas de Ivisa.

Hay en esta misma feligresía dos oratorios dedicados a San Carlos y a San Francisco de Paula en la fábrica de las Salinas, para que puedan oír misa las personas empleadas en ellas: pero no éstas tienen determinada asistencia espiritual para los frecuentes casos de perentoria necesidad que ocurren, ni el vicario de San Jorge puede acudir a subvenirlos, pues todavía no es bastante a cumplir con su feligresía; por cuya causa se hace preciso el dividirla, y en el nuevo plan de iglesias parroquiales perpetuas que propondré a continuación, expondré lo que hallo necesario sobre que en la Real Fábrica de Salinas se instituya un cura párroco o a lo menos un teniente que dispense la asistencia espiritual a los fieles que concurren y trabajan en dicha fábrica.”

1785 (juliol 16. Eivissa). “Decretos de catedral y parroquias de la diócesi de Yviza con las Reales Cédulas auxilatorias y su publicación fundacional”, edició facsímil de Marí Cardona, J. 1985 *Sant Antoni de Portmany. Parròquies d'Eivissa i Formentera*, 1785-1985, p. 133-135.

“Parroquia de San Francisco de Paula, en la Real Fábrica de Salinas

La otra parroquia en que ha parecido conveniente dividir la feligresía de San Jorge, debe instituirse en la Real Fábrica de las Salinas de Ibiza, así para la asistencia espiritual de los empleados en ella, como de los trabajadores que en diferentes estaciones del año concurren a dicha fábrica para la extracción de sal y otros menesteres en número de más de quinientos, sucediendo frecuentemente no tener quien les acuda a decir misa en días festivos y morir sin tener quien les administre los Santos Sacramentos. Hay en dicha fábrica dos oratorios en diferentes estancias y la piedad del Rey nuestro Señor, que en todo acompaña sus religiosas providencias con el ejemplo, al paso que celado la erección de parroquias, institución de curas y asistencia espiritual de los fieles en todos sus dominios, ha mandado que en la Real Fábrica de las Salinas de Ibiza se erija una parroquia a expensas de la Real Hacienda con un cura párroco perpetuo dotado de las mismas rentas y en cumplimiento de la Real voluntad se erije en parroquia perpetua y distinta el oratorio de San Francisco de Paula existente en las referidas Salinas. Y en el territorio que se le ha demarcado se ha puesto la mira de que se comprendiese una parte del vecindario inmediato, pues, por este medio, a más de estar mejor asistida dicha Real Fábrica, se porporciona para establecer en ella un pueblo útil cual convendría a la Real Hacienda y a las ventajas que ofrece el sitio que confina con la parroquia de San Jorge. Se instituye para la asistencia de la parroquia de San Francisco de Paula un cura párroco perpetuo y respecto de no tener feligresía continua, ni pueblo estable por ser todos sus feligreses obreros adventicios y sin domicilio, y por consiguiente faltarle aquellos emolumentos de parroquialidad, oblaciones y fundado que tienen los demás curas, ha parecido asignarle la dotación siguiente:

Será dotación anual del cura párroco de San Francisco de Paula sobre las rentas de la Real Fábrica de Salinas en razón de congrua, 2.000 reales.

Más, por celebración y adventicio, 800 reales. Total, 2.800 reales.”

1785 (setembre 4). Museo Naval (Madrid) *Salinas de las islas de Yviza y Formentera*, f. 37, 43r i 45r (transcripció inèdita d'A. Ferrer, M. Frontera i A. Tur), f. 22v-23v:

“Iviza 4 de setiembre de 1785. Relación individual de las salinas de Yviza y Formentera, su situación en ambas yslas, estanques que contienen así de aquellos que producen sales como de los inhábiles por las razones que se espresarán.

(...) “En los tres cargadores de estas mencionadas salinas hay tres casas, en cada uno la suya, que son propias de la Renta, compuestas de un zaguán circundado de poyos que sirven para el descanso de los trabajadores en las horas de alimentarse, un cuarto alto encima de cada zaguán para comer y descansar los empleados de la Renta, comisionistas y capitanes de las naves extranjeras extractores de las sales en los tiempos de las faenas de medición y venta. (f. 43v)

En cada cargador hay tres cuartos de medir sal de dotación, en el de Levante, dos caballetes de madera, que con las tablas correspondientes y enteras se forma un puente que estriva en las barcas de transporte cuando hay despacho de sal, por donde los trabajadores con espuestas las conducen a bordo de las citadas barcas para cargarla.

En el de Poniente hay una gran canal hecha de madera, hierro y mampostería, y en los mismos días de medición

y venta de sal, echan en ella los trabajadores con espuestas las sales, cayendo perpendiculares dentro de las citadas barcas de transporte.

En el Rojo hay un decente muelle de mampostería que entra en (f. 44) la mar unas 50 varas, a los lados de su punta fondean las nominadas barcas bien arrimadas a él y, con mulas cargadas con serones de la sal medida, van pasando por su costado y descargando en una estera, que sujeta a el citado muelle entra dentro de la barca y por este medio se cargan cuantas sales se miden en este referido cargador.

A las inmediaciones de los dos estanques, Estañol y Barquetas hay dos grandes portales cubiertos y cerrados, que aquí llaman Porche, fabricados por la Renta de Salinas, de cal y canto, el año de 1770. Uno a la parte de levante y otro a la de poniente, los cuales se propusieron hacer por el referido actual administrador a los señores Direc-(f. 44v) tores, respecto de que muchos años en el mismo acto de sacar las sales solían tener diferentes aguaceros, y como la cantidad de los operarios trayentes tienen sus ranchos al descubierto o, a lo más, bajo de pinos en las citadas inmediaciones, con semejantes temporales se mojaban ellos, sus víveres y cuanto trahían para mantener sus ganados mulares, quedando inútil y de ningún servicio, se volvían a sus casas sin poderles detener, teniéndolas algunos de ellos una, dos y tres leguas de distancia. Y por estos motivos se perdían evidentemente las fábricas de sales en grave perjuicio de los Reales intereses, lo que en el día no sucede con la comodidad de los denominados porches los cuales (f. 45) son capaces, cada uno, para albergar quinientos hombres y sus precisos víveres y equipages como ya ha sucedido muchas veces desde que se han fabricado, y que después de haber pasado el temporal han vuelto a las importantes faenas de continuar las sacas de sales sin pérdida alguna de los operarios y una muy señalada utilidad de la Renta de Salinas.

Asimismo, al margen del estanque Rojo está situada la antigua casa principal de las salinas, propia de la Renta, en donde viven los tres guardas con sus familias, teniendo cuarto también el administrador, contrafiel y fieles celadores, cuyas habitaciones de estos últimos son como celdas de frailes, sirviendo úni-(f. 45v) camente para las juntas y sacas de este solo estanque. En lo antiguo parecía más barraca que casa y en el tiempo que sirve el actual administrador este destino [Marcos García Orozco?], se la han hecho algunas mejoras en su zaguán, que sirve de porche y refugio a los operarios trayentes de este referido estanque, en donde hay un oratorio o capilla con el decente y correspondiente servicio de altar y ornamentos para celebrar las misas en los mencionados tiempos de sacas de sales. Y como desde esta casa al porche de Levante dicho, hay media legua de distancia en él hay también otro oratorio o capilla para celebrar el mismo oficio inmediato a los espresados estanques Estañol y Barquetas cuando se sacan sus (f. 46) sales blancas. Y al sacerdote que celebra este divino oficio por toda la temporada de estas faenas, cada un año le paga la Renta doce pesos sencillos.

En el arrabal de la Marina de esta ciudad tiene también la Renta una casa muy vieja, almacén, con dos cuartos altos. En cuya casa se guardan y existen todos los útiles que hay de repuesto para el servicio de ambas Salinas.”

1799. Visita “ad Limina” del bisbe d'Eivissa Climent Llocer: “Altres nou esglésies s'havien de construir a altres tantes parròquies noves que no en tenien, sota les advocacions de Sant Carles, Sant Mateu, Santa Agnès, Sant Agustí, Sant Francesc de Paula, Sant Rafel, Santa Gertrudis, Sant Llorenç i Sant Ferran (...) de totes aquestes nou que s'han d'edificar pels propis feligresos només he trobat acabada la de Sant Rafel... N'hi ha dues que s'han de construir a càrrec del patrimoni reial a les Salines d'Eivissa i Formentera, les quals encara no s'han pogut començar per causa de les despeses de les guerres”. (Marí Cardona, J. 1985 *Santa Maria d'Eivissa*, p. 137).

1809. Visita “ad Limina” del bisbe Blas Jacobo Beltrán: “La parròquia de Sant Francesc de Paula no té sagrari ni fossar, perquè les celebracions litúrgiques es fan a una capella provisional de les salines mentre que el reial patrimoni no edifiqui el temple definitiu, com ha de fer i no ha fet encara per causa de les calamitats de les guerres. A l'illa de Formentera només hi ha dues esglésies, Sant Francesc Xavier i la Mare de Déu del Pilar, perquè la tercera de Sant Ferran també l'ha de construir el patrimoni reial a les salines.” (Marí Cardona, J. 1985 *Santa Maria d'Eivissa*, p. 149).

1819. Visita pastoral del bisbe Felipe González Abarca: “De la parròquia de Sant Francesc de Paula he de manifestar que ja han desaparegut algunes dificultats que hi hagué al principi per dir missa la es dues capelles de les salines, ja que només tenien un calze; observant la disciplina corrent és possible dur-lo dignament de l'una a l'altra. Vaig demanar al rei catòlic per poder instal·lar un sagrari a la capella de Sant Francesc de Paula, i me la va atorgar, malgrat que per causa de la pobresa de ls feligresos no és possible encara il·luminar-lo dia i nit. Per això he agregat a aquesta parròquia algunes cases confinats de la de Sant Jordi i així la penúria en aquest aspecte no serà tanta.”

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortellaro, Arquitecte

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

(1824) "Per les informacions anteriors ja és conegut l'estat d'aquesta església i dels seus temples parroquials i ministres. Cal repetir que els temples de les parròquies de Sant Francesc de Paula i de Sant Ferran encara no s'han començat ni es veu cap possibilitat que el reial patrimoni els edificui, ja que continua molt flac de fons. (...) Tots els rectors resideixen a les seues parròquies de forma pacífica, llevat dels de Sant Francesc de Paula de les Salines i el del Pilar de la Mola de l'illa de Formentera. Ells dos i un beneficiat, que segons pròpia confessió havien pertangut a la societat dels anomenats comuneros, foren indultats pel rei catòlic. Vaig nomenar-los suplents i ells continuen desposseïts dels seus títols mentre que a ulls del príncep no hagin purgat la culpa i puguin merèixer el perdó total per tornar a ocupar els seus llocs." (Marí Cardona, J. 1985 *Santa Maria d'Eivissa*, p. 159)

1822. Museo Naval (Madrid) *Salinas de las islas de Yviza y Formentera*, f. 117-118 (transcripció inèdita d'A. Ferrer, M. Frontera i A. Tur), al final d'aquesta part posa "Expediente 1822":

"Fincas de las salinas de Yviza.

Casa de la Bandera que contiene las piezas siguientes: Una iglesia parroquial de San Francisco de Paula. Habitación del cura. Habitación de los empleados. Almacén para la custodia de los enseres de la fábrica.

Casa de la Revista con las piezas siguientes: Habitación de los empleados. Un almacén para los efectos de fábrica.

Almacén Grande con las piezas siguientes: Un santuario. Carpintería y depósito de los efectos de fábrica. Una cuadra para caballerías. Otra para refugio de los operarios en tiempo de llubias.

Almacén o edificio de Poniente, con las piezas siguientes: Un cuartel para tropa. Otro para presidiarios. Habitación para el comandante de la tropa.

Una casa en el cargador Rojo para la habitación del dependiente. Otra en el de la Canal para el mismo objeto que la anterior. Otra en el del Caballete para lo mismo."

1830 ? Museo Naval (Madrid) *Salinas de las islas de Yviza y Formentera*, f. 117-118 (transcripció inèdita d'A. Ferrer, M. Frontera i A. Tur), "Instrucción para el administrador general y demás empleados en las fábricas de sales de Yviza y Formentera", f. 106:

"Cuando haya embarque de sales, ya sea para el Real Alfolí de Mallorca o para el extranjero, se constituirá bien de mañana el mencionado contrafiel con los fieles celadores en la casa principal de salinas, donde regularmente se reunen los comisionistas del comercio y capitanes extractores. Y caso de que dichos comisionistas no hubiesen dispuesto hacer las ahumadas que sirven de aviso para concurrir los paleadores, medidores y trabajadores, dispondrá se hagan inmediatamente dichas ahumadas."

(f. 113)

"Los contrafieles y fieles deben tener su residencia fija en las mismas salinas, en la casa de revistas en las de Yviza y en la principal en la de Formentera, en donde podrán, a más de cuidarse en cuantas obras se ejecuten, saber la menor novedad que ocurra en ellas, si los cargadores están o no provistos de sal, presenciando si concurren a tirar o conducir la sal a dichos cargadores los trayentes o quienes han hecho avisar, si la colocan como corresponde, podrán remediar las mermas que sufren algunos montones por las lluvias, disponiendo que éstos sean los primeros que se conduzcan a los cargadores y por último celarán que los guardas cumplan con sus principales deberes y sólo su permanencia en las salinas, infaliblemente, impedirá se hagan algunos embarques clandestinos de sal."

1867. Reial Ordre de 1854 i Reial Decret de 1867 de reformar de les diòcesis d'Espanya. Arran d'aquests textos legals es va fer una revisió de les parròquies de la diòcesi d'Eivissa que va tenir per resultat la supressió de la parròquia de Sant Francesc de Paula, a les Salines d'Eivissa, i la de Sant Ferran, a

Formentera (Marí Cardona, J. 1985 *Santa Maria d'Eivissa*, p. 202).

"Sant Francesc de Paula. L'església que hi ha fou construïda perquè els treballadors de les salines poguessin assistir a missa durant les temporades de treure la sal dels estanys. Com que ara no fa cap servei perquè els feligresos en viuen molt allunyats, i per altra banda tampoc no té sagrari ni fossar, des d'ara queda suprimida la parròquia. Aquesta capella i l'altra dedicada a Sant Carles, es destinaran a la finalitat que tenien des que foren edificades. Es prega la rei que vulgui establir-hi una capellania per atendre els treballadors dels estanys. Tota la feligresia queda agregada a la parròquia de Sant Jordi, a la qual antigament ja havia pertangut".

1869. Lluís Salvador d'Àustria, *Las Baleares por la palabra y el grabado. Las antiguas Pitiusas (Die Balearen in Wort und Bild. Erster Band. Die alten Pitiusen)*, ed. Sa Nostra, 1982, p.

"Al pie de la cordillera oriental ("cerros de ses Salines o de sa Sal Roja y de es Corb Marí"), de vegetación más bien escueta y cerca del mar se encuentra la Torre d'es Carregador de sa Sal Roja, bastión en forma de tonel y armado con algunos cañones con miras a defender el lugar desde donde es cargada en los barcos la sal de las salinas. Dejando a la derecha otra torre antigua, similar en todo a la anteriormente descrita y de nombre Torre Can Llaudis, atravesando un llano cubierto de juncias se llega hasta la sencilla iglesia de Sant Francesc, centro parroquial de Ses Salines que, al igual que la de Sant Jordi, pertenece al término de Sant Josep. Es entre las parroquias de Eivissa una de las menos pobladas, pues contaba con 346, 303 y sólo 260 almas en los años 1860, 1850 y 1840 respectivamente, siendo ese tercer censo el más bajo jamás registrado en cualquiera de las demás parroquias de la isla. La iglesia pertenece al Estado, y en ella celebra el párroco la misa para los trabajadores de las salinas. El edificio, totalmente anodino en su exterior, tiene cubierta de tejado y un pequeño campanario o espadaña; en su interior, de techo de vigas sostenido por dos arcos ojivales, apreciamos su único altar, la pila bautismal y el púlpito; no más que lo estrictamente necesario, pues, para feligresía tan exigua. Al sureste del diminuto templo se extiende en dirección a las colinas un llano ligeramente ondulado poblado de exuberantes matas de lentisco."

(...)

"La totalidad del área aparece dividida en trece zonas distintas (estanques) por medio de pequeños diques, cada uno de los cuales, como veremos más adelante, lleva un nombre especial. Los diques consisten en paredes dobles construidas de ladrillos crudos unidos entre sí (manpostería) y que forman una especie de corredor, interrumpido aquí y allá, sea para permitir el paso del agua sea para instalar allí ruedas de álabes con cuya ayuda, cuando es recogida la sal, se desecan los lechos..."

(...)

"El primer estanque de Ses Salines es el denominado *Estany Roig*, queda cerca de San Francesc y cuenta entre los más importantes. Más al Sur se encunetra otro, el llamado *Estany de baix de ses Rodes*, actualmente en desuso. Recibió tal nombre porque por hallarse ubicado justo detrás de la rueda de cangilones mediante la cual se desecaba el *Estany Roig* haciendo pasar su agua al que nos ocupa, antes de proceder a la extracción de la sal del primero. Desde ahí se extiende hacia el Sur un valle pantanoso poblado en sus márgenes de cañas y delimitado por pedregosas colinas aromadas cuya pobre vegetación no pasa de unos cuantos arbustos e higueras plantadas en los bancales. Estos otros se componen de marga caliza de color rosado, con inclusiones de piedra de igual naturaleza pero de color gris oscuro moteado en blanco, y en parte, de arcilla roja muy compacta. Los dos primeros cuadros salineros que aparecen aquí no dan producción alguna; algo más allá damos con un pozo y algunos pinos aislados, traspuestos los cuales encontramos el llamado *Estany d'en Palla*, del que se obtiene una considerable cantidad de sal y cuyas orillas enmarcan numerosos y frondosos pinos. Sigue el Estany de Llevant, en cuya ribera más distante se alza el Cuartel, sobre el que abundaremos más adelante. Viene a continuación el estanque llamado el Sisè, en cuyo borde pantanoso se encuentra la pequeña *Iglesia de la Revista*, donde solamente se celebra misa cuando hay trabajadores ocupados en las salinas. Más hacia el mar descubrimos la presencia de algunas casas blancas, colectivamente llamadas sa Revista de sa Sal, que dan alojamiento a los trabajadores y guardianes destacados en aquella zona. En la orilla han sido instalados numerosos aljibes cuadrados, de considerable cabida, en los que se recoge el agua de lluvia y la procedente de algunos manantiales vecinos para, por ser necesario, vaciarla en las salinas. El estanque siguiente se llama Es Quint, que está comunicado por una pequeña compuerta con un canal al que un juego de ruedas paleadoras hace llegar el agua del lecho de las salinas cuando se trata de desecarlas y por el que aquella es encauzada.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortellaro, Arquitecte

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

consiguientemente en dirección al mar. Apreciamos al Sureste el llamado *Desembarco* o *Carregador* des *Cavallé*, casa en calada que sirve como almacén de sal, frente a cuya entrada se amontona aquélla a la espera de mejor estiba, y a espaldas de la cual se extiende la mar abierta."

L'Arxiduc va acompanyar la descripció amb la làmina titulada "Estany Roig y Sant Francesc de ses Salines". En ella apareix la façana principal i la de llevant del conjunt de l'església i la casa de les Salines, un mur que tancava els estanys i que arribava a l'església i, dins, uns grans munts de sal. Així mateix apareixen dibuixats els camins que anaven al Carregador.

1888. José María Quadrado, Pablo Piferrer, *Islas Baleares* (reedició de 1969) p. 625-626:

"Nada de agrupado caserío alrededor, sino mansiones desparramadas por el campo, cómodas algunas y rodeadas de hermosos plantíos: la feligresía sin embargo es de las que con más rapidez aumenta. Y no es que se dilaten mucho sus linderos: a dos kilómetros escasos, atravesando baldíos juncuales, hállase otra parroquia, la de San Francisco de Paula, que empezó a funcionar hace un siglo al mismo tiempo que la de San Jorge, compartiendo el territorio de la ex-vicaría, sin más precedente que el de haber servido de capilla para oír misa a los recolectores de la sal durante sus faenas. Poco al parecer mejoró con adelantar en destino la sencilla y diminuta construcción, que de bóveda y capillas y hasta de retablo en su único altar carece, formándole techo las vigas sobre arcos; mas para atender mejor al cargo parroquial, delegóse el primitivo a un oratorio más pequeño titulado de San Carlos, que dentro de las mismas dependencias lo ejerce portemporada.

Objeto de inmemorial explotación, de antiguas disposiciones y privilegios reales, de plantas y reglamentos, de estudios y cálculos para fomentar la importancia del producto; tal celebridad han alcanzado las salinas de Ibiza, que no es para olvidarlo el sorprendente espectáculo que ofrece la salida de San Francisco de Paula aquella rasa explanada, partida en cuadros a modo de tablero, con una calzada por marco..."

1934. Any d'edició d'Ibiza. *Guía Gráfica Costa*, de José Costa Ferrer "Pícarol", s'hi publicà la següent fotografia:

Es pot apreciar un canvi en el campanar de paret, que en la imatge és d'arc i en l'actualitat i des dels anys cinquanta és esglaonat. El portal d'accés al pati des del camí de ses Salines ha desaparegut en la imatge de 1950, substituït per dos pilars de motlle, sembla que d'alguna balustrada. La imatge de 1934 presenta emblanquinat el frontal del cos més alt de l'edifici, mentre que apareix amb l'argamassa a la vista en les imatges posteriors, cosa que evidencia, sens dubte, una reforma.

±1935. Fajarnés Cardona, E. 1995 (1a ed. 1987) *Lo que Ibiza me inspiró*, p. 150. "San Francisco de Paula. Al borde de un estanque se alza la iglesita de San Francisco de Paula, antigua capilla de los trabajadores de la sal. Al crearse el obispado de Ibiza, en 1785, fue elevada a parroquia. Es una pequeña nave, con techumbre sostenida por arcos ojivales. La rectoría está unida a ella y no tiene cementerio, caso único, según creo, en las iglesias rurales ibicencas. Parece que los cuerpos no se pudren en aquella tierra salobreña. Antes de la guerra civil tuvo un párroco a quien sus feligreses acusaban de pendenciero, contrabandista y precipitado en los oficios divinos. era un hombre alto, sanguineo, con rostro de luchador. Se cuenta que decía la misa en ocho minutos. Yo recuerdo muy bien sus prestezas, porque asistí a sus misas, aunque no computé la duración. En agosto de 1936, el humilde aderezo litúrgico fue quemado ante la puerta de la iglesia. Llegó un coche de la ciudad y a poco crecían las llamas en el patio enlosado. Los cielos tranquilos del atardecer se enlutaron con la humareda."

1950. Josep Pla edita la seva guia titulada *Guía de Mallorca, Menorca e Ibiza* (ed. Destino, Barcelona), en la seva pàgina 526 apareix la següent fotografia, probablement obra de Pere Català:

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortallero, Arquitecte

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

En la seva tercera edició, de 1970 en publicarà aquesta altra:

1974. Jorge Demerson en la seva obra *Las iglesias de Ibiza* va publicar aquesta fotografia:

1956. Ministeri de Defensa d'Espanya. USAF, foto aèria, les Salines: 14535. Fotografia permet analitzar el grau d'humanització de la zona abans de l'inici del turisme.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep, febrer 2022 Stefano Cortallero, Arquitecte

Adreça de validació:
<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>
 CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

1965 aprox. Fragment del capítol "Les Salines" del llibre inèdit de Marià Villangómez Llobet *Els llocs viscuts* (Anxiu M. Villangómez, Institut d'Estudis Eivissencs, carpeta 42, document 7).

"L'escola era situada molt prop de l'església, a l'altra banda de la carretera que seguia cap a la Canal. Des de Vila la carretera es podia dividir en tres trams de dos quilòmetres cada un: un de Vila a la bifurcació de Can Sifre, de Can Sifre a Sant Jordi i d'allí a l'església de Sant Francesc de Paula. L'esglesia era petita —era tanmateix una parròquia—, sols una part poc voluminosa d'un gran casalot de la Salinera. I l'escola era també petita, un minúscul apèndix de la casa anomenada can Meseuet, amb una porta independent. Davant hi havia una esplanada, on podien jugar els nois, i l'altra banda de la carretera n'hi havia una altra, que ja tocava amb els estanys, també apta per a l'esbarjo. Un fill d'en Meseuet, casat, s'havia fet una altra casa allí prop. La resta era una gran extensió inhabitada, amb uns puigs a una banda i els estanys de les Salines a l'altra. L'escola de les noies era lluny, a la part més productiva del poble, prop d'on anava creixent, per etapes, l'aeroport. Hi havia una altra escola, mixta: la de la Revista, cap a migjorn, prop de la Canal i la mar. Aquella Eivissa de les Salines, econòmicament tan vella i important, era molt diferent de la que havia deixat. Sant Miquel, accidentat i cap a tramuntana s'oposava a Sant Francesc, pla i meridional.

Dues vegades cada dia, matí i tarda, anava a les Salines i en tornava, llevat dels dissabtes, només amb classe al matí. Fred i calor, vent, pluja, sol: els viatges en moto —aviat me'n vaig comprar una de nova, més còmoda i potent— canviaven al llarg del curs. Començava el primer el setembre de 1959. Tenia molt pocs alumnes, no passaren mai de divuit o dinou. Tot i així, encara mancava escola. Els bancs estaven amuntegats, hi havia un breu espai entre la meua taula i la pissarra, quan un al.lot o un dels grups havia d'aixecar-se molestava tots els restants. Les finestres eren tan petites que calia tenir la porta oberta durant la classe; si el dia era rúfol i fosc, encara que fos a l'hivern, més oberta havia d'estar. Així era una escola pública a Espanya, vint anys després de la guerra. Malgrat tots els inconvenients, m'agradava aquell lloc i els al.lots em varen caure bé. A diferència de Sant Miquel, ja en vaig començar a tenir algun de foraster.

(...)

El 1964 continuava anant assíduament a l'escola de Sant Francesc. El paisatge de les Salines ja era el meu. Recordava alguna anada, d'infant, amb la meua mare, la família de la seva germana Paca i la de l'administrador de l'empresa, a alguna de les cases de la Canal i el passeig per l'extensió lluminosa dels estanys. Recordava sobretot la il·lusió del recorregut amb el trenet que, pels estrets camins entre l'aigua i la sal, arrossegava les vagonetes que havia vist caramulles dels blancs terrossos del producte. Després vingueren altres excursions, en bicicleta, cap a la platja. Com sempre, els meus ulls no paraven de contemplar el paisatge. A la Canal, la sal del gran dipòsit, les instal·lacions de fusta des don rajava a les negres barcasses, els vaixells que esperaven la mercaderia. Als estanys, en l'època de la replega, el gran nombre d'homes treballant, llunyans i dispersos, per la plana i compartimentada superfície. Ara la feina es mecanitzava, en un últim capítol de la llarguíssima història, obscura en els orígens, perduda enllà d'èpoques i races diverses.

Sant Francesc, però, no eren només les Salines estrictes. Hi havia els dos conjunts de pujols amb pineda ue en un indret les estrenyien, la punta que amb la torre de les Portes a l'extrem assenyalava vers els Freus i Formentera, l'espadat cap del Falcó a ponent, la platja dels Còdols i, principalment aquella bona extensió de terra de conreu que s'eixamplava al nord, amb un horitzó de serres. Aquella extensió era una part important, un paisatge de vinyes, horts i molins que pouaven l'aigua necessària. Quants de molins es veien rodar! Les primeres pistes i construccions de l'aeroport ja se n'havien menjat molt de tornalls. Però l'avanç de les pistes anava envaint nous terrenys, tombant cases i destruint molins i safarejos.

Mentre era mestre a Sant Francesc el procés d'ampliació de l'aeroport continuava per etapes. Succeïa que gairebé tots els alumnes procedien d'aquella zona més rica de cap a tramuntana o mestral. Venien a l'escola per camins que s'esmunyien entre les finques rústiques. I ara un camí ara l'altre quedaven interromputs pel progrés imparable de la pista. Els al.lots havien de fer una volta cada vegada més llarga i arribà un moment que havien de passar per Sant Jordi, per devora de l'escola del poble vesí. Els queia molt més lluny l'escola del seu propi poble. El cas de l'escola de noies era diferent, perquè era situada a l'altra banda de l'aeroport." (...).

NORMATIVA

Títol primer. Disposicions generals

Art. 1. Àmbit territorial

Les presents Ordenances son d'aplicació a l'àmbit del nucli de Sant Francesc de S'Estany, situat dintre del Parc Natural de Ses Salines, en el terme Municipal de Sant Josep de Sa Talaia.
L'àmbit de protecció es el delimitat gràficament al Plànol núm. 104 d'aquest Pla Especial de Protecció.

Art. 2. Objecte del Pla

La redacció del PEP de Sa Revista, respon a la declaració de Bé d'Interès Cultural (BIC) amb la categoria de conjunt històric-artístic de l'església de Sant Josep, amb resolució de 10 de maig de 1996 i publicada en el BOE núm. 138 de data 7 de juny de 1996.
Anteriorment, en data 26 de gener de 1979, el Director General de Patrimonio Artístico, Archivos y Museos va resoldre incoar l'expedient de declaració que es va publicar al BOE núm. 54 de data 3 de març de 1979.
El motiu principal de la redacció del Pla es la declaració de Sant Francesc com a BIC, amb la categoria de Conjunt Històric.
L'objecte del Pla Especial és el de constituir l'instrument per atorgar un règim jurídic als edificis, elements i conjunts delimitats als plànols del Pla i a les fitxes annexes, que garanteixi la seva adequada protecció.
L'objectiu general del present Pla Especial de Protecció del Conjunt Històric és la protecció i conservació del Bé declarat Bé d'Interès Cultural (BIC) amb la categoria de conjunt històric-artístic de l'església i nucli de Sant Francesc i dels elements protegits inclosos dins de l'àmbit del present Pla.
Així mateix el Pla planteja estudiar i reconèixer les situacions de volumetries e intervencions disconformes d'aquelles edificacions que no s'ajusten a les previsions del Pla i establir un pla de mesures correctores.

Art. 3. Vigència del Pla

1. El Pla entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al Butlletí Oficial de les Illes Balears, i conservarà la seva vigència en tant no es revisi.
2. La vigència del Pla és indefinida, i és causa de revisió l'alteració de les circumstàncies que exigeixin un canvi en el model de protecció del patrimoni cultural edificat, ambiental i paisatgístic de l'entorn dels nuclis de Sant Francesc de S'Estany, dintre de l'àmbit del Parc Natural de Ses Salines

Art. 4. Vinculació de les determinacions del Pla

Les determinacions del Pla s'interpreten estenent el seu contingut i finalitat de protecció al conjunt dels edificis i elements amb valors històrics, artístics, etnològics, industrials vinculats a l'ús saliner, ambientals i paisatgístics.

Art. 5. Interpretació

1. Les normes del Pla s'interpreten estenent el seu contingut i finalitat de protecció al conjunt dels edificis i elements amb valors històrics, artístics, etnològics, industrials vinculats a l'ús saliner, ambientals i paisatgístics.
2. Prevaldrà sempre la interpretació que ofereixi una solució més favorable per a la millor conservació de l'edificació o element a protegir.
3. En cas de discrepància entre la documentació gràfica de les fitxes urbanístiques i l'escrita, preval la gràfica.
4. En cas de discrepància entre les referències d'ordre entre diferents tipus de fitxes i llistats preval la identificació per la situació indicada als plànols en cada cas.
5. Les qualificacions que figuren en els plànols de localització només tenen efectes informatius sobre la situació urbanística inicial.

Art. 6. Marc legal del Pla

El Pla Especial desenvolupa les exigències de la Llei 16/1985 del Patrimoni Històric Espanyol i de la Llei 12/1998 del Patrimoni Històric de les Illes Balears.
El Pla Especial es desenvolupa en el marc de les previsions del PTI i de les NNSS del municipi de Sant Josep de Sa Talaia en matèria de protecció del patrimoni.
Els Plans Especial de Protecció del Conjunt Històric, fixaran:
Les mesures primàries d'identificació, de protecció i de conservació dels béns immobles integrants del patrimoni històric.
Els elements que formen el conjunt, les estructures significatives i els components naturals de cada element i el seu

entorn.
Assignaran una protecció integral als immobles declarats béns d'interès cultural amb la categoria de conjunt històric- artístic.
Mantindran l'estructura urbana i arquitectònica.
Mantindran les alineacions urbanes existents.
Mantindran les característiques generals del seu ambient.
Contribuiran a la conservació general del conjunt.
L'article 45 de la LOUSE, determina que els Plans Especials no poden substituir el pla general municipal en la seva funció d'ordenació integral del territori, ni alterar la classificació del sòl. El contingut d'aquests seran les pròpies de la seva naturalesa i finalitat, degudament justificades a través de:
Una memòria descriptiva i justificativa de la conveniència del pla
Estudis necessaris per justificar les solucions adoptades
Plànols d'informació i d'ordenació que corresponguin
Normes urbanístiques.
Informe de sostenibilitat ambiental de plans i programes.
Memòria de sostenibilitat econòmica en el cas d'actuacions d'urbanització que ordenin, que ponderaran l'impacte de les actuacions en les hisendes públiques i el manteniment de les infraestructures necessàries. Al no preveure intervencions públiques no es d'aplicació.
Estudi d'avaluació de mobilitat generada i catàleg, si s'escau. No es d'aplicació.

El tràmit a seguir pel Pla Especial s'ajustarà a les determinacions dels articles 53 i 54 de la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears.

Tanmateix, són d'aplicació les legislacions següents:
Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol.
Llei 7/2012, de 13 de juny, de mesures urgents per a l'ordenació urbanística sostenible.
Llei 8/2013, de 26 de juny, de rehabilitació, regeneració i renovació urbanes.
Reial Decret Legislatiu 7/2015, de 30 d'octubre, pel que s'aprova el text refós de la Llei de sòl i rehabilitació urbana
Reial Decret 2159/1978, de 23 de juny, pel qual s'aprova el reglament de planejament.
Llei 6/99 de 3 d'abril de les Directrius d'Ordenació Territorial
Decret legislatiu 1/2020, de 28 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'avaluació ambiental de les Illes Balears

En quant a la legislació sectorial corresponent a l'ordenació del territori son d'aplicació:
Les determinacions del Pla Territorial Insular d'Eivissa i Formentera, aprovat definitivament el 21 de març de 2005 i publicat en el BOIB núm. 50 de 31 de març de 2005.
I del Pla territorial insular d'Eivissa (PTIE), aprovat definitivament en data 18 de maig de 2019, publicat a l'acord plenari del Consell Insular d'Eivissa de dia 15 de maig de 2019, i publicat al Butlletí Oficial de les Illes Balears (BOIB) número 67.
El decret 132/2005, 23 de desembre, pel que s'aprova el PRUG, Pla rector d'ús i gestió del Parc natural de ses Salines d'Eivissa i Formentera
El PORN, Pla d'ordenació de recursos naturals de Ses Salines d'Eivissa i Formentera aprovat definitivament el 24 de maig de 2002
La llei 17/2001 de 19 de desembre, de protecció ambiental de Ses Salines d'Eivissa i Formentera.
Reial Decret Legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el text refós de la Llei d'Aigües.
Llei 5/1990, de 24 de maig, de Carreteres.

Art. 7. Documents del Pla

a) Formen part de la documentació del Pla Especial la memòria descriptiva, les normes urbanístiques, els plànols de informació, els plànols d'ordenació i les fitxes de protecció.
b) Formen part del cos normatiu d'aquest pla especial les normes urbanístiques els plànols d'ordenació i les fitxes de protecció.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Esglesia de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, febrer 2022, Stefano Cortellaro, Arquitecte

Títol segon. Ordenances

Art. 8. Classificació del sòl

El sòl delimitat per l'àmbit del Pla de Protecció es classifica segons les següents classificacions de sòl definides per el PTE, el PRUG y les NNSS vigents del Municipi de Sant Josep:
Sòl urbà.
Sòl Rústic Protegit: Àrees Naturals d'Especial Interès d'Alt Nivell de Protecció SRP-AANP

Art. 9. Qualificació del sòl

El sòl delimitat per l'àmbit del Pla de Protecció es qualifica segons les següents qualificacions del sòl:

Sòl urbà:

Zona de Casc Antic de Sant Francesc (CA-SF).

Sòl rústic

Sòl Rústic Protegit: Àrees Naturals d'Especial Interès d'Alt Nivell de Protecció SRP-AANP

El present Pla Especial, dintre del sòl rústic, reconeix les següents unitats de paisatge, vinculades a l'estructura tradicional de construcció del territori:

- 1 Àrees abancalades de cultiu
- 2 Àrees planes de cultiu
- 3 Maresmes
- 4 Salines

Article 10 Paràmetres urbanístics

Per a cada zona es mantenen els paràmetres urbanístics de les NNSS amb les limitacions especificades en les Normes Generals del present Pla Especial i amb les contingudes en els articles corresponents d'aquestes Ordenances.
Els projectes situats a l'àmbit de protecció, en les zones qualificades com CA i en els edificis i elements protegits pel present Pla hauran de ser objecte d'informe previ de la CIOTUPHA.

Article 11 Topogràfic

Tota petició o sol·licitud de caràcter urbanístic o edificatòria que afecti a edificis o elements inclosos a l'àmbit de protecció del present Pla, en particular les llicències d'obres, de parcel·lació o de reparcel·lació haurà d'anar acompanyada del més precís plànol de situació, almenys a escala 1:500, reproducció fidedigna dels topogràfics presents a l'Ajuntament.

Article 12 Alineacions i rasants

Tot peticionari de la llicència d'obres, prèviament a la seva concessió per part de l'Ajuntament, sol·licitarà dels serveis tècnics del mateix la fixació i acreditació de les alineacions i rasants del vial o vials al com o als quals l'obra doni front.

CAPÍTOL PRIMER: SÒL URBÀ.

ZONA DE CASC ANTIC DE SANT FRANCESC, CA-SF

Article 13 Tipus d'ordenació.

Correspon a l'ordenació existent, segons es grafia en els plànols, sent els únics edificis existents protegits. La resta del sòl urbà és inedificable.

Edificis presents a l'àrea indicada com a casc antic:

- 1) Conjunt de l'Església de Sant Francesc de S'Estany
  - 1a) Església de Sant Francesc de S' Estany
  - 1b) Cas Mossènyer
  - 1c) Can Salines
  - 1d) Can Gregori
  - 1e) Via Crucis
- 2) Can Masauet
- 3) Can Masauet (nova)

Article 14 Protecció

Tots els edificis presents en la zona CA-SF estan sotmesos a protecció per l'actual Pla, les condicions de l'edificació, els criteris i graus de protecció es troben a les fitxes corresponents del present document.

Article 15 Condicions d'edificació.

Els edificis presents a la zona CA-SF estan sotmesos a diferents graus de protecció, les condicions de l'edificació seran les que estableixi la normativa urbanística vigent, les NNSS, el PTE i la fitxa de protecció de l'edifici segons es tracti de conservació, restauració, rehabilitació, ampliació. En qualsevol cas les ampliacions en vertical estan prohibides.

Article 16 Condicions d'altura

Els edificis presents a la zona CA-SF estan sotmesos a diferents graus de protecció, les condicions de l'edificació seran les que estableixi la normativa urbanística vigent, les NNSS, el PTE i la fitxa de protecció de l'edifici segons es tracti de conservació, restauració, rehabilitació, ampliació. En qualsevol cas les ampliacions en vertical estan prohibides.

Article 17 Condicions d'ús

Els usos admesos són els definits per la normativa d'aplicació i les fitxes de protecció. En tot cas la protecció dels valors arquitectònics i estructures fonamentals de l'edifici prevaldrà sobre l'adequació funcional als nous usos.

Article 18. Condicions d'ambient.

A més del que es defineixi a les fitxes corresponents per a cada edifici, aquestes ordenances estableixen les següents normes generals.

- 1) Les façanes a via pública o visibles des de la mateixa, a patis d'illa o a àrees d'usos i equipaments públics, han de quedar correctament rematades i acabades en tots els seus elements segons l'establert a la fitxa de cada edifici i element i a l'Estudi Històric Artístic.
- 2) Haurà de denegar-se la llicència d'edificació als projectes que atemptin contra les Normes i Ordenances d'estètica d'aquest Pla Especial.

Article 19. Condicions estètiques.

- 1) Queden totalment prohibides les aplicacions propagandístiques en tot l'àmbit del PEPSF.
- 2) Aplacats: no s'admeten els aplacats de façana a tot l'àmbit del PEPSF.
- 3) Els materials bàsics d'acabat de façanes, cobertes, fusteries i espais lliures exteriors tractant-se d'edificis protegits, seran els de l'edifici original, atenent-se en tot cas a lo que defineixi el corresponent Estudi Històric Artístic.
- 4) No s'autoritzaran les instal·lacions d'aparells d'aire condicionat, extractors i similars en façanes ni tampoc situar-se en el buit arquitectònic del plànol de façana.

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Esglesia de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, febrer 2022, Stefano Cortellaro, Arquitecte

- 5) No es permetrà la col·locació en les façanes de tubs de desguàs qualsevol que sigui el seu origen ni de conductes de fum.
- 6) Tampoc es permetran les esteses dels subministraments d'aigua, gas, electricitat, telèfons o cable de noves tecnologies.
- 7) No es permetrà en cap cas ni situació dintre de l'àmbit del present Pla Especial, la col·locació d'aparadors, rètols, anuncis opacs, tendals, marquesines ni para-sols sobre les façanes o estenent-se al llarg de les mateixes. Tals elements haurien d'estar continguts a l'interior dels buits arquitectònics (llindes, arcs i brancals).

Article 20 Conservació i restauració

- 1) A més de l'establert en cada cas per les fitxes de protecció corresponents, els edificis protegits o catalogats no podran ser enderrocats ni podran realitzar-se obres de reforma que suposin alteració de la seva relació amb l'entorn, de la seva morfologia, volumetria, altura, buits de façana i composició. Però podran realitzar-se en ells obres de consolidació, sanejament, conservació i restauració, sempre que no atemptin contra les prescripcions d'aquestes Ordenances i de les fitxes de protecció.
- 2) Han de conservar-se en ells els espais lliures privats, la seva flora i arbrat segons el previst en les fitxes.

Article 21 Elements disconformes

Objectiu del Pla es definir criteris de protecció per els edificis protegits i preveure la eliminació dels elements disconformes detectats e indicats a les fitxes de protecció i a l'estudi històric artístic que determini amb mes precisió la presència d'elements disconformes respecte a l'estat original dels edificis.

S'han de realitzar les actuacions necessàries per a assegurar la correcció de les següents qüestions:

- 1) Eliminació del cablejat adossat a les façanes dels edificis catalogats i protegits pel present PEP.
- 2) Eliminació dels tancaments de propietats disconformes indicats a la fitxa de cada element.
- 3) Eliminació de ròtols, tendals, anuncis a les façanes.
- 4) Eliminació de la fusteria disconforme amb el present Pla.
- 5) Eliminació dels elements dels edificis (volums, ampliacions...), disconformes segons les fitxes i l'Estudi Històric Artístic de l'edifici.
- 6) Eliminació o substitució de xemeneies metàl·liques, tendals, ròtols i tancaments.
- 7) Cases i elements fora d'ordenació que no compleixin les prescripcions de les NNSS, del PTE, de la CIOTUPHA i del propi Pla Especial de Protecció.
- 8) Cases i elements amb volumetria disconforme que no compleixin les prescripcions de la CIOTUPHA i del propi Pla Especial de Protecció.
- 9) Les mesures correctores per als elements de l'edificació i de l'entorn que, trobant-se dintre del conjunt històric, desentonin amb l'ambient, contemplaran l'adequació de tals elements a les presents Ordenances en el moment de sol·licitar-se qualsevol canvi d'activitat o d'ús, així com al sol·licitar-se qualsevol tipus de llicència d'obres majors o menors, referit tot això a obres d'edificació i d'urbanització.
- 10) Tota sol·licitud de llicència a edificis protegits del present pla serà acompanyada d'un estudi històric artístic de l'edifici protegit, que indiqui un pla de mesures correctores i d'eliminació dels elements disconformes identificats per l'estudi. L'atorgament de la llicència serà condicionat a la prèvia eliminació d'aquests elements disconformes i dels elements que detecti l'estudi històric artístic.
- 11) En aquells edificis protegits que presentin elements disconformes segons l'establert a les fitxes de protecció, a l'estudi històric artístic i a les presents Normes, qualsevol canvi d'activitat o d'ús o concessió de llicència (d'obra menor o major) estarà condicionada a l'adequació a la normativa urbanística vigent i a la eliminació dels elements distorsionadors indicats a la fitxa corresponent i a l'estudi històric artístic de l'edifici.
- 12) En el cas de que en un termini màxim de 5 anys no s'hagin dut a terme les correccions abans esmentades, l'Ajuntament podrà d'actuar d'ofici contra als propietaris o les empreses subministradores de les instal·lacions.

Article 22 Estudi Històric Artístic

Els promotors de qualsevol sol·licitud de llicència (d'obra menor o major) en els edificis protegits per el PEPSF, hauran d'encarregar un estudi històric artístic de l'edifici, document que haurà de realitzar una persona competent (historiador, arquitecte, arqueòleg) i que en funció d'un estudi detallat de l'edifici o element donarà uns criteris d'intervenció vinculants a l'hora de redactar el corresponent projecte.

L'estudi històric artístic de l'edifici determinarà amb major definició que les fitxes (però mai rebaixant els nivells de protecció previstos pel present Pla), els tipus d'actuacions possibles sobre l'edifici o element. L'estudi històric de l'edifici haurà d'incloure la documentació gràfica i planimètrica de l'edifici abans de la intervenció; n'haurà d'establir, mitjançant l'anàlisi amb metodologia adient, l'evolució constructiva; haurà d'incorporar a les dades fruit de l'estudi de l'edifici les provinents dels documents gràfics i escrits que es localitzin en la paral·lela o prèvia recerca d'arxiu, així com les informacions verbals que es puguin recopilar, convenientment enregistrades.

Article 23 Murs

Els murs o "tanques" de pedra, existents encara en bon nombre i estat, en particular els indicats en el plànol P10, hauran de conservar-se i restaurar-se en la seva integritat. Els murs que delimiten la carretera que travessa el nucli de Sant Francesc cap a les Salines, i la calçada de defensa de les Salines, es preservaran supeditant qualsevol actuació prevista sobre la carretera a la conservació dels mateixos.

Article 24 Instal·lacions bàsiques

- 1) En intervencions de nova planta o de gran rehabilitació s'hauran de preveure reserves d'espais integrats en la composició i ocults, per a la canalització de tot tipus de conduccions de serveis.
- 2) No es poden col·locar instal·lacions o conduccions sobre les façanes.
- 3) Les companyies de subministrament son responsables del manteniment, seguretat i decòr d'aquestes instal·lacions, i tenen l'obligació d'impedir en tot moment les provisionalitats, desordres, deixadeses, com també la seva visibilitat ostensible.
- 4) Estan prohibides les antenes de qualsevol tipus en elements o parts de façana visibles des de la via pública. S'hauran d'emplaçar al terrat i preferentment hauran de ser d'ús comunitari. Parabòliques, repetidors o altres serveis que puguin aparèixer en un futur tindran les mateixes limitacions.
- 5) Els aparells d'aire condicionat, antenes, instal·lacions tècniques, rètols identificadors, tendals i marquesines ja instal·lats abans de l'aprovació de la present Ordenança hauran d'adaptar-se a les seves determinacions en el termini màxim de 5 anys, a comptar des de la seva entrada en vigor. Això no obstant, la substitució o qualsevol modificació amb anterioritat al transcurs d'aquests 5 anys de qualsevol dels elements abans esmentats, requerirà el compliment de les determinacions d'aquesta Ordenança.

Article 25 Instal·lacions d'aire condicionat

- 1) En intervencions de nova planta o de gran rehabilitació s'haurà de preveure la preinstal·lació d'aire condicionat, individual o col·lectiva, definint la ubicació i la dimensió dels conductes de repartiment, de les entrades i sortides d'aire i de la maquinària, i en general de tots els elements necessaris per al correcte funcionament de la instal·lació segons el volum del local o edifici.
- 2) Aquestes instal·lacions hauran de situar-se en els terrats, sense que siguin perceptibles des de la via pública i en les condicions establertes en aquesta Ordenança. Alternativament s'acceptaran altres emplaçaments que disminueixin l'impacte visual i millorin la integració a l'edifici.
- 3) Queda prohibida la col·locació deis elements tècnics d'instal·lació sobre els paraments de façana, miradors i balconades.

Article 26 Espais lliures privats

Els espais lliures privats existents en el context dels edificis protegits que es relacionen a les fitxes de protecció, seran objecte també d'especial protecció. En ells, a més del que s'estableixi a cada fitxa, es mantindrà el seu estat actual, en particular quant al tractament vegetal i a l'arbrat, preservant tant les espècies autòctones com les protegides, i es portaran a terme les mesures de restitució paisatgística i d'eliminació d'elements disconformes previstes en el present Pla als plànols i a les fitxes corresponents. A tal fi, en els expedients de sol·licitud de llicència, s'inclouran plànols d'estat actual i de projecte de tota la parcel·la incloent el tractament dels espais no ocupats per la edificació i un inventari detallat del nombre i classificació de tals espècies d'arbrat amb el seu corresponent reportatge fotogràfic. En el cas de desaparició, qualsevol que sigui la causa, d'algun exemplar dels mateixos, haurà de reposar-se amb un altre o altres de la seva mateixa espècie i característiques.

CAPÍTOL 2
SÒL RÚSTIC

Article 27 QUALIFICACIÓ

L'edificació i qualsevol intervenció al sòl rústic contingut en l'àmbit del present Pla Especial es regeix per:

- 1) El Pla Territorial Insular d'Eivissa, definitivament aprovat en data 21.03.2005.
- 2) El Pla Rector de Us i Gestió (PRUG) del Parc Natural de Ses Salines
- 3) La Ley 1/1991, de 30 de enero, de Espacios Naturales y de Régimen Urbanístico de las Áreas de Especial Protección de las Islas Baleares.
- 4) Les ordenances i les fitxes de protecció del present Pla Especial de Protecció.

CAPÍTOL 3
PROTECCIÓ DELS ELEMENTS PATRIMONIALS I DEL PAISATGE

Dintre de l'àmbit de protecció del PEPSF es protegeixen els edificis, els elements etnològics, i els elements de vegetació que s'indiquen a les presents Normes.

CONJUNTS I EDIFICIS PROTEGITS.

Article 28 Objectius

El present Pla Especial de Protecció, amb les seves Normes i Ordenances, té per objecte substancial regular la conservació, valoració, restauració, protecció i defensa dels valors històrics, artístics, arquitectònics, culturals, paisatgístics i tradicionals del nucli de Sant Francesc de S'Estany, dintre de l'àmbit del Parc Natural de Ses Salines, en el terme Municipal de Sant Josep de Sa Talaia.

L'àmbit de protecció delimitat té el caràcter de conjunt integral, amb la voluntat de protegir la relació i el rol tradicional de l'Església amb les diferents unitats del paisatge tradicional que l'envolta.

L'entorn dels edificis protegits estarà subjecte a les mateixes obligacions de protecció amb la voluntat de garantir la conservació del caràcter rural de l'entorn.

L'Ajuntament de Sant Josep de sa Talaia procedirà al tràmit de catalogació dels edificis protegits pel present Pla Especial, de conformitat amb les prescripcions de la Llei del Patrimoni Històric de les Illes Balears, encarregant els oportuns treballs en el termini màxim de dos mesos.

L'àmbit de protecció es el delimitat gràficament al Plànol núm. 102 d'aquest Pla Especial de Protecció.

Article 29 FITXES EDIFICIS PROTEGITS

- F01a-1 Església de Sant Francesc (1)
- F01a-2 Església de Sant Francesc (2)
- F01a-3 Església de Sant Francesc (3)
- F01b-1 Cas Mossenyer (1)
- F01b-1 Cas Mossenyer (2)
- F01c Can Salines
- F01d Can Gregori
- F02-1 Can Masauet (1)
- F02-2 Can Masauet (2)
- F03 Can Masauet (nova)
- F04 Refugi N°2
- F05 Calçada de defensa
- F06 Vegetació
- F07 Via Crucis
- F08 Canal des Sagnador de sa Sal Rossa
- F09 Camí de sa Sal Rossa
- F10 Escultura homenatge als saliners

NORMES D'APLICACIÓ ALS EDIFICIS PROTEGITS

Article 30 Edificis protegits

S'inclouen a l'inventari d'edificis protegits aquells que han de ser objecte de conservació pels seus valors tipològics, constructius, històrics o ambientals. L'interès dels edificis inclosos en l'inventari radica en els valors del tipus edificatori de l'arquitectura tradicional de caràcter popular, de la seva regularitat tipològica i de la conservació dels sistemes i materials constructius tradicionals.

Article 31 Categories de protecció

El PEPSF cataloga les edificacions i elements del patrimoni urbà i rural en les següents categories:

A, edificacions i elements declarats BIC.

B, edificacions i elements d'alt valor patrimonial, no declarats BIC.

C, edificacions i elements de valor patrimonial, coherents i poc transformades.

D, edificacions i elements de valor patrimonial, amb pèrdues o transformacions significatives.

En totes aquestes edificacions catalogades, han de supeditar-se els usos admissibles a la protecció establerta, en cada cas, per les determinacions generals del PEPSF i les especificades en les seves Fitxes de Catàleg.

En el plànol numero P11 s'identifiquen gràficament els edificis protegits.

Per a cada edifici inclòs a l'inventari d'edificis protegits es reproduïx una fitxa particularitzada d'edifici protegit on s'assenyalen la categoria de protecció i el grau.

Article 32 Actuacions permeses segons el grau de protecció de l'edifici.

Article 32.1 Categoria A i B

A les categories A i B es podran realitzar obres de conservació, restauració i enderrocament parcial (únicament dels elements disconformes indicats en les fitxes de protecció i en l'estudi històric artístic). Les intervencions en edificis de grau A i B respectaran:

- 1) La composició de buits de façana
- 2) Els elements constructius, arquitectònics i ornamentals de les façanes
- 3) Es conservaran les fusteries originals, que, en cas de reconstruir-se, hauran de respectar el buit existent.
- 4) El color de les façanes i de les fusteries (en cas de no existir es recorrerà a cales, a l'estudi històric i a la carta cromàtica del present PEP).
- 5) Els pendents i els materials de coberta, no podent-se obrir lluernaris visibles des de l'exterior, (es prohibeixen lluernaris de tipus prefabricat, la part transparent únicament podrà ser de vidre).
- 6) Les xemeneies i elements originals de les cobertes.
- 7) L'estructura original de murs de maçoneria
- 8) L'estructura i la posició dels forjats originals de bigues de fusta i entrebigat de teijell o marès.
- 9) Les escales originals.
- 10) Els paviments interiors i exteriors originals que únicament es podran restaurar o substituir per uns altres de les mateixes característiques.
- 11) Les obres d'art, el mobiliari i els elements d'interès patrimonial i etnològic.

Article 32.2 Categoria C i D

A les categories C i D es podran realitzar obres de conservació, restauració, rehabilitació i enderrocament parcial (únicament dels elements disconformes indicats en les fitxes de protecció i en l'estudi històric artístic).

Les intervencions en edificis de grau C i D respectaran:

- 1) La composició de buits de façana, podent-se (en cas que sigui necessari per a l'ús), obrir altres de caràcter puntual sense perjudicar al caràcter històric de l'edifici.
- 2) Els elements constructius, arquitectònics i ornamentals de les façanes.
- 3) Les fusteries originals, que, en cas de reconstruir-se, haurien d'evitar qualsevol reconstrucció mimètica i respectar el buit existent.
- 4) El color de les façanes i de les fusteries (en cas de no existir es recorrerà a cales, a l'estudi històric i a la carta cromàtica del present PEP).
- 5) Els pendents i els materials d'acabat de coberta, podent-se (en cas que sigui necessari per a l'ús), obrir lluernaris visibles des de l'exterior de l'edifici de caràcter puntual sense perjudicar al caràcter històric de l'edifici, (es prohibeixen lluernaris de tipus prefabricat, la part transparent únicament podrà ser de vidre).
- 6) Les xemeneies i elements originals de les cobertes.

7) Els elements originals en bon estat de l'estructura.

8) Les escales originals.

9) Les obres d'art, el mobiliari i els elements d'interès patrimonial i etnològic

Article 33 Condicions d'adaptació de les façanes, de la configuració exterior i dels espais lliures exteriors quan presentin elements pertorbadors.

Es consideren elements pertorbadors en façanes, configuració exterior i espais lliures exteriors dels edificis protegits els següents:

- 1) La modificació - per addició, supressió, canvi de posició o de dimensió - en la composició originària dels buits de façana.
- 2) La supressió de ràfecs o cornises originàries.
- 3) Els acabats inadequats.
- 4) La incorporació de fusteries d'alumini, PVC o acer inoxidable.
- 5) La incorporació en façana de tendals, instal·lacions o rètols.
- 6) La urbanització de l'espai lliure amb elements afegits aliens a la tradició del lloc.

A més de l'establert en cada cas per les fitxes de protecció corresponents, els edificis protegits o catalogats no podran ser enderrocats ni podran realitzar-se obres de reforma que suposin alteració de la seva relació amb l'entorn, de la seva morfologia, volumetria, altura, buits de façana i composició.

Però podran realitzar-se en ells obres de consolidació, sanejament, conservació i restauració, sempre que no atemptin contra les prescripcions d'aquestes Ordenances i de les fitxes de protecció.

Han de conservar-se en ells els espais lliures privats, la seva flora i arbrat segons el previst en les presents Normes. Les mesures correctores per als elements de l'edificació i de l'entorn que, trobant-se dintre del conjunt històric, desentonen amb l'ambient, contemplaran l'adequació de tals elements a les presents Ordenances en el moment de sol·licitar-se qualsevol canvi d'activitat o d'ús, així com al sol·licitar-se qualsevol tipus de llicència d'obres majors o menors, referit tot això a obres d'edificació i d'urbanització.

En aquells edificis protegits que presentin elements disconformes segons l'establert en les fitxes de protecció i les presents Normes, qualsevol canvi d'activitat o d'ús o concessió de llicència (d'obra menor o major) estarà condicionada a la eliminació dels elements distorsionadors segons les Ordenances del Present Pla Especial de Protecció.

Article 34 Estudi Històric Artístic.

Els promotors de qualsevol sol·licitud de llicència (d'obra menor o major) en els edificis protegits per el PEPSF, hauran d'encarregar un estudi històric artístic de l'edifici, document que haurà de realitzar una persona competent (historiador, arquitecte, arqueòleg) i que en funció d'un estudi detallat de l'edifici o element donarà uns criteris d'intervenció vinculants a l'hora de redactar el corresponent projecte.

L'estudi històric artístic de l'edifici determinarà amb major definició que les fitxes (però mai rebaixant els nivells de protecció previstos pel present Pla), els tipus d'actuacions possibles sobre l'edifici o element.

Article 35 Intervencions en l'edificació.

Tipus. Les intervencions permeses en les edificacions, segons l'aplicació establerta per la documentació gràfica i, específicament, per les corresponents fitxes del Pla Especial de Protecció de Patrimoni de Sant Francesc, vindran limitades per les següents tipologies d'intervenció:

Article 35.1 Conservació.

És la intervenció la finalitat de la qual és la prevenció i reparació de danys en un edifici, instal·lació o terrè, a fi d'assegurar la seva durada i de donar compliment a l'obligació del seu propietari de mantenir-lo en condicions òptimes d'integritat i funcionalitat, assegurant els requisits de seguretat, salubritat i ornat públic requerits per la legislació vigent en matèria de sòl i patrimoni (LPHE art.36).

Les obres de conservació estan destinades al manteniment o reparació dels tancaments, cobertes, instal·lacions i revestiments, així com a la consolidació o reparació puntual de les estructures portants. Per tant, en cap cas suposaran una alteració de les condicions arquitectòniques ni una ampliació de les edificacions o instal·lacions existents.

Article 35.2 Restauració.

És la intervenció la finalitat de la qual és reposar o retornar a l'edifici les seves condicions originals o històriques de composició arquitectònica, característiques constructives i, en la mesura del possible, d'ús, respectant les seves característiques essencials o fonamentals, valorades amb criteris objectius, obtinguts a partir de tot tipus d'indagacions cognoscitives prèvies. Amb aquests objectius, les obres de restauració permeten intervenir sobre les estructures, instal·lacions, revestiments i decoracions, sempre que això no suposin la transformació de les seves condicions arquitectòniques originals i sempre conforme als criteris fixats per l'Art. 39 de la Llei 16/85 del Patrimoni Històric Espanyol que es transcriu a continuació.

Artículo 39. 1. Los poderes públicos procurarán por todos los medios de la técnica la conservación, consolidación y mejora de los bienes declarados de interés cultural así como de los bienes muebles incluidos en el Inventario general a que alude el artículo 26 de esta Ley. Los bienes declarados de interés cultural no podrán ser sometidos a tratamiento alguno sin autorización expresa de los organismos competentes para la ejecución de la Ley.

2. En el caso de bienes inmuebles, las actuaciones a que se refiere el párrafo anterior irán encaminadas a su conservación, consolidación y rehabilitación y evitarán los intentos de reconstrucción, salvo cuando se utilicen partes originales de los mismos y pueda probarse su autenticidad. Si se añadiesen materiales o partes indispensables para su estabilidad o mantenimiento las adiciones deberán ser reconocibles y evitar las confusiones miméticas.

3. Las restauraciones de los bienes a que se refiere el presente artículo respetarán las aportaciones de todas las épocas existentes. La eliminación de alguna de ellas sólo se autorizará con carácter excepcional y siempre que los elementos que traten de suprimirse supongan una evidente degradación del bien y su eliminación fuere necesaria para permitir una mejor interpretación histórica del mismo. Las partes suprimidas quedaran debidamente documentadas.

Article 35.3 Rehabilitació.

És la intervenció la finalitat de la qual és l'adequació o posada en ús d'un edifici, mantenint les seves característiques arquitectòniques, estructurals i constructives essencials. A partir dels criteris establerts per l'Art. 39 de la Llei 16/85 del Patrimoni Històric Espanyol, les actuacions de rehabilitació seguiran les determinacions generals i específiques fixades per a cada edifici pel PEPSF. Totes les intervencions de rehabilitació, seguiran els criteris de:

- a) Compatibilitzar la protecció de l'edifici amb la possibilitat d'albergar nous usos que redundin en la seva millor conservació i posada en valor.
- b) Assolir coherència formal, de llenguatge i materials en el conjunt de les intervencions, respectant l'escala i composició tipomorfològica de l'edifici i del seu entorn.
- c) Conservar, integrar i posar en valor els espais i elements protegits de l'edifici.
- d) Eliminar els afegits superflus que perjudiquin les característiques arquitectòniques essencials de l'edifici, la conservació d'elements protegits i la seva adequació funcional.
- i) Procurar la reversibilitat de les intervencions, cuidant que les solucions constructives i instal·lacions minimitzin els danys greus o irreversibles sobre els elements protegits.

Les obres de rehabilitació se sotmetran a les següents condicions:

- a) Qualsevol intervenció ha de partir d'un coneixement profund de l'edifici, que serveixi de base per a fonamentar les intervencions. A aquest efecte, els projectes de rehabilitació en edificis protegits pel present PEP seran precedits per un estudi Històric Artístic del mateix les conclusions del qual i directrius seran vinculants a l'hora de redactar el posterior projecte.
- b) La protecció dels valors arquitectònics i estructures fonamentals de l'edifici prevaldrà sobre l'adequació funcional als nous usos.
- c) No s'admet l'eliminació o alteració substancial dels volums, estructures i elements singulars protegits.
- d) La resta de volums, estructures o elements no protegits existents, només podran eliminar-se o alterar-se substancialment, quan:
  - Ho requereixi expressament la fitxa de catàleg o l'Estudi Històric Artístic, sobre la base de la seva precarietat i a la seva incidència molt negativa sobre els valors de l'edifici.
  - Es justifiqui que són afegits superflus que perjudiquen les característiques arquitectòniques essencials de l'edifici.
  - Resultin perjudicials per a la conservació dels elements protegits.
  - Ho requereixi l'adequació funcional de l'edifici.

- e) Es respectaran les circulacions i relacions espacials essencials en la tipologia de l'edifici.
- f) Les redistribucions interiors i les obertures de nous buits haurien de minimitzar-se i justificar la seva necessitat per a l'adequació al nou ús. En qualsevol cas, quedaran supeditats al respecte dels espais i elements tipològics protegits, sense fragmentar o desfigurar l'enteniment de la seva unitat espacial i coherència arquitectònica.
- g) La intervenció inclourà, necessàriament, la restauració i integració adequada dels elements singulars coneguts o apareguts en el curs de la intervenció.
- h) Sobre la resta dels elements protegits en mal estat s'actuarà mitjançant conservació o restauració i només podran ser substituïts quan es justifiqui la impossibilitat tècnica de la seva reparació, mantenint-se la mateixa disposició i emprant, preferentment, els materials i sistemes constructius originals, amb criteri de diferenciació.
- i) Excepcionalment, podran emprar-se nous materials i sistemes constructius quant es justifiqui que això redunda en la millor conservació i qualitat de l'edifici, sense perjudicar els seus valors arquitectònics originals.
- j) Les ampliacions autoritzables han de justificar-se per la seva aportació funcional i formal favorable per a el conjunt de l'edifici. Han de, a més respectar el criteri de diferenciació i d'integració de les seves formes i materials.
- k) S'actuarà prevalent la conservació i sent excepcional i justificada la substitució parcial d'elements. Mai serà admissible el buidatge ni la substitució generalitzada d'aquests elements protegits.

Article 35.4 Ampliació.

L'ampliació és la intervenció la finalitat de la qual és la d'augmentar l'edificabilitat existent, sempre dintre de la superfície màxima i condicions admeses pel planejament. Aquesta intervenció ha de basar-se en aquests criteris:

- a) Respecte i els valors patrimonials de l'edifici.
- b) L'ampliació ha de diferenciar-se com arquitectura contemporània respecte als elements històrics conservats en l'edifici, evitarà còpies o reinterpretacions eclèctiques d'arquitectures històriques, buscarà la diferenciació i coherència formal i de llenguatge, ajustarà la seva escala, la seva composició i els seus materials als elements originals i, quan sigui necessari, procurarà el seu reversibilitat.
- c) En el seu conjunt, l'ampliació ha de servir per a millorar la qualitat arquitectònica del conjunt de l'edifici, per a millorar la seva funcionalitat i per a la seva posada en valor.
- d) Només es podran realitzar ampliacions en horitzontal, procurant afectar només un lateral de l'edifici (mai la façana principal) i separant l'ampliació de l'edifici horitzontal.

Tot això sense anul·lar o deformar els patis i espais lliures protegits en la parcel·la.

Article 35.5 Demolició parcial.

Intervenció que va dirigida a la demolició de parts de l'immoble no protegides, per manca d'interès arquitectònic, una vegada constatada l'absència de valors, o bé per la seva falta d'adequació a l'edifici o al seu entorn urbà. Seguirà els següents criteris:

- a) En general, no es produirà de forma aïllada, sinó inserida en un procés general d'intervenció sobre l'edifici.
- b) Només podrà produir-se de forma aïllada d'un procés de rehabilitació general, quan es justifiqui la seva necessitat a fi de millorar la conservació dels valors arquitectònics de l'edifici, la seva funcionalitat, la seva seguretat o la seva adequació a l'entorn.
- c) La demolició parcial ha de produir-se de manera que no es posi en perill la conservació i ús dels elements protegits de l'edifici, garantint-se, a més, la seguretat dels immobles mitgers i de la via pública.

Article 35.6 Nova planta.

Són obres destinades a la construcció d'una nova edificació conforme als paràmetres establerts en les normativa vigent, bé a partir d'un solar o bé en el marc d'un procés de substitució d'una edificació, no protegida, prèviament demolida. Les intervencions de nova planta, seguirà els següents criteris:

- a) L'edificació de nova planta ha de diferenciar-se com arquitectura contemporània respecte als edificis històrics del seu entorn urbà, evitant còpies o reinterpretacions eclèctiques d'arquitectures històriques.
- b) Buscarà la coherència en les seves formes i llenguatge. Ajustarà la seva escala, la seva composició i els seus materials als edificis del seu entorn.
- c) En definitiva, les edificacions de nova planta, enteses com un procés natural de renovació dintre d'un conjunt històric, vindran a renovar i a enriquir el conjunt urbà que s'insereixen en convivència pacífica amb les diverses arquitectures històriques que es conserven....

Pla Especial de Protecció de Patrimoni de l'Església de Sant Francesc, Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia, febrer 2022, Stefano Cortellaro, Arquitecte

GOVERN
ILLES
BALEARS

DOCUMENT ELECTRÒNIC

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899

ADREÇA DE VALIDACIÓ DEL DOCUMENT

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

INFORMACIÓ DELS SIGNANTS

Signant

ARXIU ELECTRÒNIC DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARS

COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Firma amb segell de temps: 06-feb-2023 09:28:00 AM GMT+0100

METADADES ENI DEL DOCUMENT

Identificador: ES_A04003003_2023_2arb3k16eu54f5e0qh301lgnt5mc9j

Nom del document: 1_PEP_SANT_FRANCESC_MEMO__1_.pdf

Versió NTI: <http://administracionelectronica.gob.es/ENI/XSD/v1.0/documento-e>

Tipus de document: Altres

Estat elaboració: Original

Òrgan: A04003003

Data captura: 06-feb-2023 09:14:30 AM GMT+0100

Origen: Administració

Tipus de signatura: Pades

Pàgines: 21

Adreça de validació:

<https://csv.caib.es/hash/d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899>

CSV: d84df2a7c6c5f96fd2d05818cf8df87ef873251065072338500a9c71724c2899